Эхэ һайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-һээ гарана

Олониитын-политическэ газетэ

1991 ЯНВАРЬ 15 ВТОРНИК

№ 10 (18633)

СЭН 6 МҮН.

Буряадай ССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Советдэй гурбадахи сессиин үргэлжэлэл тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай ССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Советдэй гурбадахи сессиин хоёрдохи хуби худэлмэриеэ үсэгэлдэр январиин 14-дэ, Советүүдэй байшангай конференцзал соо эхилбэ.

Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй Түрүүлэгшэ **С. Н. Булдаев** сессиие нээгээ.

Буряадай ССР-эй арадай депутадууд сессиин зүблэхэ зүйл тухай асуудал түрүүлэн хаража үзэбэ.

Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй гурбадахи сессиин хоёрдохи хубиин зүблэхэ зүйлдэ нимэ асуудалнууд оруулагдаба:

1. Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй худэлмэри тухай тоосоон (элидхэлшэ нүхэр В. Б. Саганов).

2. Буряадай ССР-эй 1991 оной социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай (элидхэлшэ нүхэр В. К. Агалов).

3. Буряадай ССР-эй 1991 оной республиканска бюджет тухай (элидхэлшэ нүхэр М. Г. Намсараев).

4. «Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет тухай» Хуулида хубилалтануд болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай (элидхэлшэ нүхэр В. Б. Саганов).

5. Буряадай ССР-эй правительствын гэшүүдые баталха тухай (элидхэлшэ нүхэр В. Б. Саганов).

6. «Зөөри тухай» Буряадай ССР-эй Хуули тухай (элидхэлшэд нүхэд В. К. Агалов, И. Т. Павлов).

7. Налог тохохо тухай РСФСР-эй Хуулинуудые Буряадай ССР-тэ хэрэглэхэ гурим тухай (элидхэлшэд нүхэд М. Г. Намсараев, И. Т. Павлов).

8. «Газарай реформо тухай» Буряадай ССР-эй Хуули тухай (элидхэлшэд нүхэд А. М. Шевченко, Ю. И. Алексеев).

9. «Таряашанай (фермерэй) ажахы тухай» Буряадай ССР-эй Хуули тухай (элидхэлшэд нүхэд А. М. Шевченко, Ю. И. Алексеев).

10. Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй Президиумэй бүридэлдэ зарим тэдэ хубилалтануудые оруулха тухай (элидхэлшэ нүхэр В. В. Саржан).

11. Буряадай ССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) проект бэлдэхэ тухай (СССР-эй Конституционно хиналтын комитедэй гэшүүн С. С. Босхоловой мэдээсэл).

12. Буряадай ССР-эй газар дээрэ арадай депутадуудай эвенкийскэ сельскэ Советүүдые байгуулха тухай (элидхэлшэ нүхэр Д. Т. Цыремпилов).

13. Элдэб асуудалнууд.

Верховно Советдэй гурбадахи сессиин зүблэхэ зүйлнүүдые баталһанай удаа Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов**, «Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй худэлмэри тухай» элидхэл хэбэ. Удаань Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Түрүүлэгшын нэгдэхи орлогшо **В. К. Агалов** «Буряадай ССР-эй 1991 оной социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай» элидхэл хэ.

Арадай депутадууд эдэ хоёр элидхэлые хамта дээрэнь зүбшэн хэлсэхэ гэһэн шиидхэбэри абаба.

Эдэ хоёр элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Буряадай ССР-эй арадай депутадууд **И. Т. Павлов, Н. Н. Найданов, В. Д. Цыренов, В. Ф. Калашников, А. Ц. Балдуев, Н. П. Оленников, Л. А. Смолина, О. Б. Хомутов, Л. В. Потапов, М. В. Михалев, Э. Г. Сократова, В. Л. Цыренов, Н. М. Белоколодов, М. Х. Харанутов, Д. Б. Рыбдылов, РСФСР-эй** арадай депутат **В. А. Иванов** хабаадаба.

Тэрэнэй һүүлээр элидхэлшэд В. Б. Саганов, В. К. Агалов арадай депутадуудай олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй сесси нэгэдэхи элидхэл тушаа тогтоолдо олон нэмэлтэнүүд ба ажаглалтануудые оруулба. Эдэ нэмэлтэнүүд ба ажаглалтануудые арадай депутадууд үглөөдэр хаража үзөөд, тус асуудалаар тогтоол эсэслэн баталха юм.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президентын Указ

1991 ондо ЭДЕЭ ХООЛОЙ ТАЛААР БАЙДАЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

Үндэсэн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр найдамтайгаар ханган эмхидхэхэ зорилгоор **иигэжэ тогтоохомни:**

Союзна республикануудай правительстванууд тай хамта СССР-эй правительствын зохёоһон, Федерациин Советдэй һайжаруулан 1991 ондо эдеэ хоолой талаар байдалые һайжаруулха, хойшолуулашагүй хэмжээнүүдые баталха.

Баталгаһан программые, 1991 ондо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ба худөө ажахын түүхэй эдээр хангаха асуудалнуудаар ССР Союзай болон союзна, республикануудай экономическа хэлбэлүүлхэ талаар худэлмэри СССР-эй правительство, республикануудай правительстванууд, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хойшолуулангүй хэхэ.

1991 ондо эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар баталгаһан программые бэелүүлхэдэ дуталдадаг түүхэй эдые ба эдеэ хоол хилын саанаһаа худалдажа абахын тухай 1991 оной февралиин 1 болотор Союзна — республиканска комитет валютын мүнгэ хубаарилха тухай хэрэгтэй дахэбэри абаха.

Регион бүхэнэй байгууламжын, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэлгын ба бии байһан нөөсэнүүдэй хэмжээнэй үндэһөөр ялгаатайгаар худалдаа наймаанай эмхи зургаануудаар эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдалгые республикануудай правительстванууд, арадай депутадуудай нютагай Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хангаха.

Эдеэ худэлмэри үнгэргэхэ үедэ үхибүүдые, дайнда хабаадаһан радио, мүн тэрэшэлэн инвалидуудые, пенсионернүүдые арадал багатай бусад бүлэг хүн зониие социальна талаар баталха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха. Худэлмэришэ ба студентнүүдэй столовонуудта, һургуулинуудта, хүүгэдэй ба эмиэлгын эмхи зургаануудта ниитын эдеэ хоол болоһан һайнаар эмхидхэхэ.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые хэрэглэгшэдтэ хүргэхын түлөө хуулиин харюусалгые засагай болон хүтэлбэриин нютагай зурагаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ даалгаха.

Ниитэ союзна ба республиканска жасануудта эдеэ хоолой зүйлнүүдые таһалгаргүйгөөр эльгээхэ, 1991 ондо хэрэгсэлтэй страховой нөөсэнүүдые байгуулха зорилгоор худөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг газарай бүхы эзэдтэ, газар хэрэглэгшэдтэ гүрэнэй жасада худөө ажахын продукци оруулгүрэнэй захил гү, али ондоо янзын уялга союзна республикануудай 1991 ондо тогтоохо.

Продукцияр хангаха уялгануудые дүүргэһэнэй һүүлдэ үлэсэгшэдые продукциие колхоз, совхозууд болон худөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг бусад ажахынууд эд хэрэглэлгын дэлгэрэнгүй өөрынгөө дураар худалдаха.

1991 ондо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ба худөө ажахын зүйлэй эдээр хангаха асуудалнуудаар ССР Союзай болон союзна, республикануудай экономическа хэлсээе, мүн эдеэ хоолой талаар байдалые һайжаруулха хойшолуулашагүй хэмжээнэй программые бэелүүлхэ үедэ гараһан асуудалнуудые ба үзэхын, мүн тэрэшэлэн бусад асуудалнуудые яаралтай шиидхэхын тула СССР-эй правительствын дэргэдэ СССР-эй правительствын түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо түрүүлэгшэй, зүбшэлэлгын комисси байгуулха, тэрэнэй бүридэлдэ союзна республикануудай правительстванууд түрүүлэгшэдэй орлогшоноые, мүн тэрэшэлэн СССР-эй зохихо министрствонууд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдые оруулха.

Союзна республикануудай правительстванууд зүбшэн хэлсэжэ, СССР-эй правительство 10 үдэрэй болзорто зааган комиссиин бүридэлые баталха.

Ниитэ союзна ба республиканска жасануудта эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба худөө ажахын түүхэй эд оруулха талаар гараһан арсалдаануудые, мүн тэрэшэлэн 1991 ондо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, худөө ажахын түүхэй эдээр хангаха асуудалнуудаар ССР Союзай болон союзна республикануудай экономическа хэлсээнһээ уламжалан гараһан бусад арсалдааные хаража үзэгдэлые СССР-эй Арбитражай дээдын сүүдэй өмнө үгэхэ шухала.

Хангаһан асуудалнуудаар СССР-эй Арбитражай дээдын сүүдэй баталан абаһан шиидхэбэринүүд ССР Союзай ба союзна республикануудай бүхы предприятинуудаар, организацинуудай зургаануудаар заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой.

Ниитэ союзна ба республиканска жасануудта эдеэ хоолой зүйлнүүдые, худөө ажахын түүхэй эд оруулха талаар уялганууд дүүргээгүй байһанай түлөө тушаалта нюурнуудай заанай шанга харюусалга тогтоохо шухала.

СССР-эй правительство тус статьягаар хараалагдаһан асуудалнуудаар хуулиин проектые Верховно Советдэ оруулха.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 оной январиин 10.

СССР-эй Верховно Советдэй сесси

БЮДЖЕТ—НАРИН ХЭРЭГ

гэжэ журналистнууд январиин 11-дэ үшөө дахин үнэншэбэ. СССР-эй Верховно Советдэй IV сесси дээрэ мүнөө жэлэй Бюджет тухай Хуулиин проектын статьянууд, ороной Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1991 оной гүрэнэй түсэб тухай Хуулиин проект тушаа һанамжануудые халан абалсалга үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудта мүнгэ һомололгодо хаалгаһан 16-дахи статья тушаа эгээл ондо ондоо һанамжанууд хэлэгдэһэн, асуудалнууд табигдаһан байна.

СССР-эй МВД-гэй ба КГБ-гэй бюджедүүдые тодорхойлһон статьянууд тушаа шанга үгэ буляалдаан болобо.

Дуугаа үгэлгын эсэстэ СССР-эй МВД-гэй 1991 оной бюджет 5,6 миллиард түхэригөөр, харин СССР-эй КГБ-гэй бюджет 4,9 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

1991 ондо малай үбэлжэлгые ба хабарай тарилгын худэлмэрие эмхитэйгээр үнгэргэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай Тогтоол СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

Ажахы, фермэ бүхэндэ мал ажалай худэлмэрилэгшэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула шухала эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулха гээд союзна болон автономно республикануудай правительствануудта, арадай депутадуудай хизаарай, областной ба районно Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ дурадхагдаба. Худөө нютагуудта хэрэгтэй үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг министерствонүүд болон албан зургаануудта материально-техническэ шухала нөөсэнүүдээр мал ажалай һалбариие таһалгаргүйгөөр саг соонь хангалгые эмхидхэхэ гээд даалгагдаба.

Алба хэхэ үедөө алуулһан (наһа бараһан), шархатаһан (контузи абаһан), үбшэлһэн ушарта сэрэгэй алба хаагшад болон сэрэгэй уялгата хүнүүдтэ, дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай жиирэй худэлмэрилэгшэдтэ ба начальнигуудта гүрэнэй уялгата хубиин страховани 1991 оной январиин 1-һээ СССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Тогтоолоор бии болгогдобо.

Хүшэр хүндэ ба таарамжагүй уларилтай СССР-эй нютагуудта алба хэжэ байһан дотоодын хэрэгүүдэй зургаануудай жиирэй гэшүүдэй ба начальнигуудай амаралтые ехэ болгохо тухай Тогтоол СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

КПСС-эй ЦК-гай Секретариадай заседани

Мүнөө жэлэй түрүүшын заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ эхилһэн түрүүшын асуудал эгээл шанга асуудалнуудай нэгэниинь болоно. Москвада, ороной бүсад хото городуудта хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха талаар бэрхэшээлнүүд үзэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые хэрэглэлгын хэмжээе бага болгохогүйн, удаадахи жэлнүүдтэ тэдэниие үйлэдбэрилгые нэмээхын тулада юу хэхэ хэрэгтэйбі? Энээнэй тулада худөө нютагуудта ямар экономическа хубилалтануудые бэелүүлхэ шухала гээшэб?

Ростовско областиин партийна организацинуудай худэлмэриин тодорхой жэшээнүүд дээрэһээ заседанида хаабадагшад эдэ ба бусад асуудалнуудта харюу олохые оролдобо.

ҮБЭЛЭЙ ХҮЙТЭН ЭДЭ ҮДЭРНҮҮДТЭ

Ивалгын районой «Пригородный» совхозой, республика дотороо эгээл томо тепличнэ комбинат үгэрсэ, помидор ургуулдаг юм. Ажалай ветеран, Буряадай ССР-эй габьяата агроном Нина Николаевна Налётова тус комбинадые даагшаар худэлнэ. Мүнөө эндэ 15 сенаж соо 75000 хэһэг үгэрсын, нэгэ сенаж соо 500 хэһэг помидорой рассада таригдаад байна. Эндэ Ирина Вермиенко, Лидия Подважук гэгшэд худэлдэг юм.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: худэлмэрилэгшэ Ирина Вермиенко теплицэ соогоо.

Авторай фото.

Ажалша коллективүүдтэ

ЖУРАМ ХАЗАГАЙРУУЛАНГҮЙ...

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой бригада, участогуудай коллективүүд ажалай журам хазагайруулангүй худэлхэ гэһэн уряа доро хэдэн жэл соо мүрысэнэ. Вагон бүридэлгын цехэй Н. И. Вестеровскиин хүтэлбэрилдэг бригада энэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаа һэн. Түрүүшын жэлдэ заводой 14 бригада тэдэнэй үүсхэлые дэмжэбэ. Мүрысөөндэ оролсоһон бригада бүхэн жэлэй туршада ажалай журам, ниитын гурим хазагайруулангүй худэлхэ уялга абаа. Энэ уялгаяа наринаар сахиһан бригадада жэлэй дүнгөөр үгтэдэг мүнгэн шан 10 процентээр нэмэгдэхэ, харин ажалай гурим хазагайруулха нэгэшье ушар үзэгдэбэл, мүнгэн шангынь 10 процентээр бага болгогдохо ёһотой һэн.

1989 ондо 44 бригада энэ мүрысөөндэ хабаадаба. Тэдэнэй 12-ынь мүрысөөнэй гурим бэелүүлжэ шадангүй, мүнгэн шангайнгаа хэмжээе бага болгуулһан юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ 14 бригада, нэгэ участок иимэ уялга абаа һэн. Мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, мастер А. Ф. Захарченкын участок, В. И. Панкин, В. В. Плугина, А. И. Агеенко, А. Е. Куртошина, Т. Ф. Фомина, М. А. Тодорожко, В. Н. Толкунова, В. Ф. Маношкин, М. А. Суетина, В. Ю. Власевский, С. В. Скворцов, К. Д. Гордеева гэгшэдэй бригаданууд эрхимлэбэ. Харин З. Н. Гаськова, Ф. П. Баханов, В. А. Быков гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд мүрысөөнэй гурим сахингүй, мүнгэн шангайнь хэмжээн 10 процентээр бага болгогдоо.

ПРИБАЛТИКЫН РЕСПУБЛИКАНУУДТА ТОХЁОЛДОҺОН БАЙДАЛҺАА УЛАМЖАЛАН, РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХЭҺЭН МЭДҮҮЛГЭ

Үндэсэн үдэрнүүдтэ Прибалтикын республикануудтахи, тэрэнгаяа Литвадахи байдал ноолам орёо түгшүүрилтэй болжо байна. Энэнь гансал дотородын политическэ эрхэ нүхэсэлнүүдһээ бэшэ, харин Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй ябуулганууднаа үндэһэтэй.

Мүнөө орон дотор оршон байдалай шахардуу шанга болжо байхада, үйлэ хэрэгүүдэй иимэ хүгжэлтэ бүхы союзна республикануудта тон хоолтай хойшолонгуудые үүдэхэһээ гадна, бэеэ даһан гүрэнүүдэй һайн дурадай шэнэ прилсаа холбоое тогтоолгодо хүрэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулхадаа магадгүй.

Эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүд дэлхэйн олониитын һанаае ехээр татаабоно. Хүсэ хэрэглэлгэһээ бэшэ, имагтал хөөрэлдөөнүүдэй ашаар политическэ асуудалнуудые шиидхэхэзээ оролдохо талаар СССР-эй хүтэлбэридэ зорюулагдаһан уряа улам зрилтэ ехэтэйгээр соносгоно.

РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиум иигэжэ мэдүүлнэ:

Прибалтикын республикануудта амгалан тайбан эрхэтэдтэ зүрюугээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэжэ болохогүй. Энэнь эндэ ба бусад нютагуудта хүсэрхэлгые дэбэргэжэ, эрхэтэдэй дунда үргэн ехэ хёмороо зуришэлдөө үүдэхэдэ болохо.

Хуулиин үндэһөөр тэдэнэй һунгаһан засагай зургаануудлэ Прибалтикын арадуудай аша туһые түлөөлхэ этигэмжэтэй.

Засагай хуулита зургаануудта эсэргүүгээр армиие хэрэглэлгэ хуулида харша, конституциндэ зүрюу байна.

РСФСР-эй Конституциин 29-дэхи статьягаар хараалагдаагүй зорилгонуудые бэелүүлхын тула сэрэгэй алба хаагшадые республикаһаа газаа тэгүүр алба хэхыень РСФСР-эй газар дээрэһээ бодото албанда таталга РСФСР-эй Арадай депутадуудай эзэлжэтэ бэшэ съездэй 1990 оной декабриин 11-нэй тогтоолдо зүрюу харша, тиимэнээ хуули буса байна.

Тохёолдожо байһан оршон байдалда үндэһэ һаатанай хоорондо хёмороо зуришэлдөөнүүдые үүдхэжэ, элдэб бүлэг хүн зониие нэгэ нэгэндэнь зүрюу харшаар элсүүлэн табижа болохогүй.

РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиум уряална гэбэл:

Прибалтикаһаа Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй нэмэлтэ сэрэгшэдые гаргаха, тохёолдоһон асуудалнуудые шиидхэхэдээ, Союзай хүтэлбэринь зүгһөө хүсэ хэрэглэхэгүй ябадалые лаб хангаха шухала.

Ойрын сагта Прибалтикын республикануудай хуулита түлөөлэгшэдтэй Союзай хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ, хөөрэлдөөнүүдэй, али алиндань таарама харгы гаргуудай ашаар шахардуу шанга байдалһаа гараха арга бэдэрхэ. Тиихэдээ тэдэнэй үндэһэ һаанһаа дулдыдангүй, бүхы эрхэтэдэй эрхэнүүдые нарилаар сахиха.

Ухаан бодол илажа, Прибалтикын республикануудай эрхэтэдэй хёмороо зуришэлдөөнүүдэй газар, орон дотор диктатура тогтоохые шармайн оролдодог хархис хүсэнүүдэй добтолгын газар болгогдохо ёһогүй гэжэ РСФСР-эй Верховно Советдэй Президиум найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

РСФСР-эй Верховно Советдэй Түрүүлэгшэ Б. ЕЛЬЦИН.

1991 оной январиин 12.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ ОРОЛДОЛГОҺОО

Залуу хүнүүд залитай гэжэ хэлсэдэгынь зүбтэй. Лидия Татапова Хилганын дунда һургуули дүүргэһээр, һаалишаһаар худэлхэ дуратай байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Тэрэнэй гэртэхиниинь тиихэдээ баһал малшадаар ажалладаг байгаа. Фермэ дээрэ һаалишадай ходо дуталдажа байдагынь элитэ ха юм. Басаган бага балшар наһанһаа хойшо малшаһаар худэлдэг эхэеэ дахажа, эртүүр үнөдые һаажа һураһан гэхэдэ алдуу болохогүй.

Лидия зунайнгаа амаралтада ерэзд, эжыгээ халадаг, угышье һаа, 8—10 үнеэдһээ бүридэһэн бүлэгые даажа абадог байһан гээшэ. Тиихэ үедэ энэ нютагай үнеэдые оньһон техникын хүсөөр һааха тушаа хөөрэлдөөншье гарадаггүй бэлэй. Баргажанай алишье нютагта малшад бүхы ажалаа бар хүсөөрөө хэдэг байһан юм.

Эртэ үглөөгүүр залуухан басаганай ерэзд, арбаад үнеэдые гараараа һааха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ байгаа. Дүй дүршэлөөр баян эхэнь туһатай зүбшэлөөрөө хубаалдадаг һэн. Иигэжэ тэрэ өөрынгөө оролдолгоор, малда дуратай байһандаа амжалта түйлаба.

Нүхэр Татапова мүнөө Улаһай колхозой Лукшахаанай һүнэй фермэдэ һаалишанаар ажаллана. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр тэрэ үнеэн бүрийһөө дунда зэргээр 2535 килограмм һу һаажа, ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн габлятай. Даалгагдаһан 23 үнеэнһээ 22 тугал абажа тушаагаа, 391 центнер һу һааха даабаритай һаа, тэрэнээ 559 центнертэ хүргэжэ шадаа.

— Хайшан гээд иимэ амжалта туйлабат гэжэ һурана гүт? Энэмнай үдэр бүриин оролдолгоһоо эхитэй. 23 үнеэдэйнгээ туд бүхэндэ ондо ондоогоор хандаха хэрэгтэй. Шэнэ гунжадые зүбөөр һааха шухала. Эдэ бүгэдэгүйгөөр тэжээл хэдышье хэзэр эдюулээ һаамнай, һу һаалияа дээшэлүүлжэ шадахагүйш. Һаалишан гээшэ малдаа үнэн зүрхэнһөө дурлаһан байха ёһотой. Үнеэдээ дутуу ядуу һаагаад, гэр тээшээ яараха болоо һаа, баһал юумэн бүтэхэгүй. Мал бүхэнэй һу һаалияа хүсэд үгэхын тула тэдээндээ зөөлэхэнөөр хандаха хэрэгтэй ха юм,— гэжэ тэрэ минии асуудалда тоб байса харюусаа бэлэй.

Иигэжэ Улаһай колхозой түрүү малшадай нэгэн Л. Р. Татапова амжалтатай худэлнэ.

Д-Н. ХОБРАКОВ.

УРЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ ХУБИТА

Заводой ухаалан зохёогшодой, урлан нарижуулагшадай эхин эмхиин тоосоото суглаан боложо үнгэрөө. Тоосоото гурбан жэлэй туршада предприятиин шэнэ юумэ үүсхэгшэд худэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха, бар хүсөөр хэгдэдэг хэрэгые оньһожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн үе соо 1739,9 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэтэй ухаалан зохёолгын нэгэ, урлан нарижуулгын 1349 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Локомотив хабсаралгын, үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргалгын, электромашина заһабарилгын цехүүдэй шэнэ юумэ үүсхэгшэд бүседнаа ашаг үрэ ехэтэй дурадхалнуудые зохёожо, онсо шалгаржа гараа.

Урлан нарижуулагшадай зохёохы ульһатайгаар ажаллах хэрэгтэ ниитын конструкторск бюронууд горитой туһа хүргэнэ. Заводой ахамад конструкторай, ахамад металлургын, ахамад технологой таһаг гуудай дэргэдэ иимэ бюро байгуулаганхай юм. Тоосоотохугасаа соо урлан нарижуулгын 53 дурадхалда бүхы документаци зохёоһон байна. Гэхэ зуура шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй зохёоһон урлан нарижуулгын дурадхалнуудай 5 гаран процентнь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэгүй гэжэ суулаан дээрэ тэмдэглэгдэ. Технологическа зэр зэмсэгүүдые бүтээлгын, механо-бүридхэгын, вагоной мөөр заһабаригын, вагоной модон хэрэгсэгнүүдые бүтээлгын болон бусад цехүүдэй урлан нарижуулагшад нэгэшье түхэригэй дурадхал оруулаагүй байшоо.

Г. СОБИНКОВА.

Партиин нэрэ хүндые хамгаалая

ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ АРГАТАЙБДИ

Би Улаан-Удын шэлэй заводто хори гаран жилдэ хүдэлжэ ябанаб. Энэ үе соо ниитын хүдэлмэриһөө арсажа, хашаржа үзөөгүйб. Үгтэнэн даабари үнэн зүрхэнһөө ороолдожо дүүргэдэгби. Заводто ерэжэ, юрын хүдэлмэришэнөөр ажалайнгаа намтар эхилээ һэм. Мүнөө шэл хатуужуулха мэргэжэлтэй болонхойб, участогайнгаа партийна организациие толгойлноб. Хүнгэн бэшэ ушаршье дайралдаа. Теэд урмаа хухаржа ябаагүйб. Өөрынгөө гол ажал эрхим һайнаар дүүргэжэ, партийна хүдэлмэриешье эдэбхижүүлхые ороолдоноб.

Саг ехэл түргэн ошоно даа. Һаял тоосооте-һунгалтын суглаан боложо, партийна организациин ажал ябуулга шэнжэлэгдээ һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, энээнэй удаадахи хэрэгүүдшье сэдьхэлыем хаадаггүй. Тиигээдшье хубилган шэнэдхэлгэдэ партийна эхин организациинүудай гол үүргээ үшөөл дүүргээгүй байхада, ямаршье тиимэ юумэн байха һэм даа. Ажалша коллективэй дундашье ехэ нүлөөтэй байгаа гэхын ергагүй. Гансашье манайхи бэшэ, бусадшье коллективүүдтэ мүнөө үедэ партийна организациинүүдай хүдэлмэри элеэр харагдаахинагүй ёһотой. Коммунистнуудай олонхинь эдэбхи үүсхэлгүй. Мүнөө бүришье аниргүй боложо байна.

Мүнөө минии һанаа зобоохон юумэн гэхэдэ, заримашуул партийна, мүн үйлэдбэриин журамай түлөө харюусалгаяа мэдэрхээ болёо. Һаяхан болоһон үйлэдбэриин суглаан дээрэ ажалай журам тухай хэлэгдэ һэн. Ажалдаа гарахагүй, ажалһаа хожомдохо ушар олошороо. Архидахашье, мүнгэ тангашье хайша хэрэгээр гаргашалха ябадал ушарна. Энэмнай юун боложо байна гээшэб? Журам эбдэгшэдэй дунда партиин гэшүүдшье бии. Партийна суглаанууд ые үнгэргэхэ гээшэ ехэ хүндэ болонхой. Партиин, зарим гэшүүд суглаанда ябанагүй. Манай заводойхид хэдэн халаанда хүдэлдэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ бултыень суглуулхань бэрхэтэй. Гэбэшье ажаллаагүй байгаад, элдэб шалтаг оложо, суглаанда ерээгүй байха аргаяа бэдэрнэ. Тиигээдшье ерэһэн зариманай миин һүүһаниинь ямар үрэтэйб даа. Нэгэ зариман дуугаралсажа һууха. Нүгөөдүүлынь суглаанай дүүрэхые хүлөэжэ ядажа байха.

Олонхи ушарта хүниие бодхоогүй һааш, хэлээдэшье үгё хэлэхэгүй. Олон коммунистнууд суглаан дээрэ жэлэй туршада үгэ хэлэдэггүй. Зариман нэгэн тэдэнние хамгаалжа, суглаан дээрэ хэгдэһэн, элидхэл тэдэнэй һанал бодол, сэдьхэл дайраагүй гэлсэдэг. Сэхыень хэлэхэдэ, элидхэлһээ ехэ юумэн дулдыдадаг. Теэд коммунист бүхэн тэрэниие «дайрахыень» хүлеэжэ һууха ёһотой болоно гү? Тэрэ суглаанай урда ямар асуудалай хэлсэгдэхые мэдээд, бэлдэхэ ёһотой ха юм.

Партийна суглаанда ябадагүй аад, үгышье һаа, ерэжэ «унтаад» ошодог коммунистнуудай партийна организациин ажал ябуулга шүүмжэлхэдэ, ехэл гомдолтой байдаг. Партийна организациин секретарь байха үедэм намда ерэжэ; «секретарь, ажал хэрэгүүднай муу байна. Хамта ороолдожо, абаһан шиидхэбриеэ бэелүүлхые ороолдёв, гэжэ хэлэһэн нэгэшье хүн байгаагүй.

Партийна билет абажа ябаһан олон хүнүүд юундэ иимэ харюусалгагүй байнаб гэхэдэ, тэдэнэй олонхинь өөрынгөө сэдьхэлэй үряагаар партида ороогүй, харин парткомой гү, али райкомой үгэһэн даабари дүүргэхэ хэрэгтэй болоод лэ хүниие һайн шэлэнгүй, тэрэниие бүхы талаһаань харангүй партида орохыень дурадхадаг саг байһан гээшэ. Иимэ хүнүүдэй нэгэн, нэгэтэ намһаа партиин гэшүүдэй ямар хүнгэлэлтэй байдаг тухай асуугаа бэлэй, иимэ хүнүүд партийна организациин тоосооте-һунгалтын суглаан, минии һанахада, муу бэшээр үнгэрөө. Шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэлшье байгаа. Хүтэлбэрилэгшэдэй ажаябуулгада ушарһан дутэгдалнууд тухайшье хэлэгдэ. Зариманда энэ ехэ аягүй байгаа хаш. Гэбэшье саашанхи хүдэлмэридэнь туһалха ёһотой гэжэ найданаб.

Үнэн дээрээ муу бэшэ хоорэлдөөн болоо. Партийна эхин организациин үүргэ дээшэлүүлхэ талаар олон дурадхалнууд ороо. Партийн зэргэнүүдые сэбэрлээгүйдөө, өөдэлхэгүйбди гэжэ һананаб. Партийна гараха зонние бариһанай хэрэггүй. Партийна журам дээшэлүүлээгүйдэ болёо. Шэнэ хүнүүдые партида абахадаа, тэрэнэй партийн хэрэгтэ хэр үнэн сэхэ байһыень гүнзэгыгөөр шалгажа-үзэхэ хэрэгтэй.

Манай партийна бюродо шэнэ хүнүүд ороо. Гол түлэб хүдэлхэ эрмэлэлтэй, ороолдостой хүнүүд. Тэдэнэй эдэбхитэй хүдэлмэриин ашаар партийна организациингаа хүндые үргэжэ шадаха ёһотойбди гэжэ һананаб.

П. ПЛЯСУНОВА,
Улаан-Удын шэлэй заводой шэл хатуужуулдаг участогай партийна организациин секретарь.

Бүгэдэ буряадуудай түлөөлэгшэдэй хуралдаае үгтуулө

БУЛТАНАЙ НАНГИН ХЭРЭГ

Буряад арадай үндэһэн соёлой түб байгуулха тухай асуудал зоной дунда хэлсэгдэнээр үнинэй. Арадайнгаа соёл гэгээрэлые һэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ эмхидхэгдэнэн түбэй дүүргэхэ үүргэ сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай гэжэ һанагдана.

Тэрэнэй дүүргэхэ үүргые нэгэ хэдэн жэшээ дээрэ харахада болоно. Манай филиалай эрдэмтэд буряад һургуулинуудта методическа туһаламжа хүргэхэ зорилготойгоор Усть-Ордагай болон Агын автономито округуудаар саг үргэлжэ ябажа, һургуулиин багшанартай, түрэлхидтэй, һурагшадтай уулзажа, тэдэнэй хүдэлмэри, ажабайдалтай танилцадаг.

Зогсолтын тогтонги үедэ Усть-Ордагай автономито округто буряад хэлэн үсөөхэн һургуулинуудта үзэгдэдэг болоһон байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ түрэлхи хэлээ үзэдэг һурагшадай тоо олошорно. Буряад хэлэ ба литература заадаг багшанарай хүдэлмэридэ тон хүшэр хүндэ юумэнүүд ушарна; нэгэдэхөөр, багшада методическа туһаламжа хүргэхэ элдэб янзын пособинууд хэблэгдэдэг аед, юундэщьеб, Усть-Ордагай багшанарта хүрэнэгүй; хоёрдохёор, һурагшадай үзэхэ учебнигүүд (I—II классуудта) дуталдака (зарим һургуулинуудта 3—4 һурагшада нэгэ ном хүртэдэг). Тиихэдэ һурагшадай хэшээлдээ хэрэглэхэ дидактическа карточканууд, грамматикын таблицанууд, һуралсалай пособинууд тон хомор.

Гурбадахяар, үхибүүдэй гэртээ уншаха уран зохёолнууд, роман, туужанууд, рассказууд, шүлэг, дуунууд болон арадай аман зохёолнууд һургуулиин нуудаар албанай хэрэгээр ело дахин ябааб. Хоёр округой түбэй магазинуудта буряад хэлэн, дээрэ нэгэшье ном хараагүйб. Иимэ хэсүүһээ хэсүү байдалда орохоёо байһан һургуулинуудта хэн туһаламжа хүргэхэ болоноб? Манай һанахада, мүндэлоод байһан Буряад арадай үндэһэн соёлой түб туһаламжа хүргэхэ аргатай гэжэ һанагдана.

Буряадуудная үсөөн байхаһаа гадна бэе бэеһээ таһаршаһан гэжэ бултанда мэдээжэ. Үнгэрхэдөө заримамнай түрэл хэлээ, ёһо заншалаа, уг гарбалаа гээжэ, мартажа эхилһэн ааб даа. Буряад арадайнгаа соёлые һэргээжэ, мүнөөдэрэй эрилтэдэ харюусамаар хүгжөөхэ, гэһэн зорилго шэнэ бии болгогдоһон Соёлой түбэй урда табигданхай.

Энээхэн статья соогоо төн өөрынгөө һанамжануудые хэлэхээ хүсэнэб. Улаан-Удэдэ үдэр бүри олон тоото айлшад хаа хаанаһаа, һүүлэй үедэ илангаяа хилын саанаһаа ерэжэл байдаг болонхой. Тэдэл айлшадай түрэл хототойнай танилсахадаа, буряад эдээ хоолорр һонирходог. Теэд алишье ресторанда ороходо, буузаһаа ондоо буряад эдээн үгы ха юм.

Ушөө тиихэдэ буряад хэлэн дээрэ гараһан номуудые наймаалдаг тусхай магазин гү, али киоск үгы. Хорёод жэлэй саада тээ Ениниэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ «Багульник» гэжэ нэрэтэй Буряадай уран зохёолшодой холбооной эмхидхэһэн магазин байһан юм. Буряад номуудые худалдажа абаха хүнүүд үгы болоо гэһэн шалтаг баряад, хаажархиһаниинь гэмшэлтэй. Буряад дархашуулай, уран гартанай бүтээлнүүд болохо алта, мүнгэн бэһэлиг, ниихэ, бугааг, гутал, хубсаһа наймаалдаг тусхай дэлгүүр хэрэгтэй байгаа.

Ушар тиимэһээ дээрэ хэлэгдэһэн манай дурадхалнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ Буряадай үндэһэн соёлой түб туһаламжа хүргэхэ аргатай гэжэ һанагдана.

Буряадай үндэһэн соёлой түб оёрынгөө гостиницатай байха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, республикаһаа гадуур ажаһуудаг буряадууд саг үргэлжэ Улаан-Удэ айлшаар ерэжэ, театр, выставкэ, музейнүүдые хараха гадна уран зохёолшод, композиторнууд, артистнууд, эрдэмтэд, журналистнууд болон бэшэшье мэргэжэлтэдтэй уулзажа байха болоно бшуу. Мүнөө бариглажа байгаа 12 дабхар гостиница соо 25—30 хүнэй байха байра туссаарлаад, тэндэнь буряад эдээ хоолтой ресторан, номой киоск, дархашуулай бүтээлнүүдые, уран гартанай оёһон гутал хубсаһаниһаа эхилээд, бэшэшье сувенирнүүдые наймаалха дэлгүүр эмхидхэбэл, зохид байха бэшэ гү!

Эрдэм һуралсалай министерство Буряадай Уран зохёолшодой холбоон хоёрой үүсхэлээр хорёод жэлэй туршада литературын олимпиада, зохёон бэшэдэг һурагшадай слёт үнгэргэгдэдэг болонхой гээшэ ааб даа. Эдэнэй худэлмэридэ Агын, Усть-Ордагай округуудай һурагшад усөөнөөр хаадуулагдадаг. Илангаяа Усть-Ордагай округой һургуулинуудта зохёон бэшэдэг бүүд хомор болонхой, һээ залуу уран зохёолшод дунда Байгал далайн хөвөө рэһэн нэгэшье нэрэ үгдаб, Урдань буряад хэлэн бэшэдэг уран зохёолшодтой байгаа. Жэшээнь, А. С. Балдаев, К. Ильин, Д. Мадасон. Х... нөө буряадаар зохёолшодо Ж. Зимин, В. Петонов, ... лакшинов гурбан үлэ...

Усть-Ордагай округ... гуулинуудай һүбэлгэн... дые бага наһанһаань ... ажалда эдэбхитэйгэр... дуулха тон шухала гэжэ... дана.

Арадай аман зохёолшодо... даршагүй булаг гэжэ... дэмы хэлсэдэггүй. Теэдотор ... дунда эгээл мүнөө үе... гэршэд олон гү? Усөөн... жэлһээ жэлдэ бүри хорадай... но гэхэдэ, буруу болоно... Гэсэршэн оройдоо үгүрнүүдые... бургаһандал, ургажа... залуу үетэнэй дундай... нэгэниие үльгэршэн пон... гэсэршэн болгохо ... гү? Бии, заатагүй бии... шэзнь, Хальмагай республикэ... Элистэ хотодо 7—8 ... һүбэлгэн хурса бэ... жэнгаршанда һургажа... үнинэй.

Энэ дээрэ хэлэгдэ... дал Буряадай, үндэһэн... түб шиидхэхэ аргатай... нагдана.

Д. ОШ...
Национальна һургуулиудай НИИ-гэй Бу... филиалай директор, ...эй ба РСФСР-эй гэг...

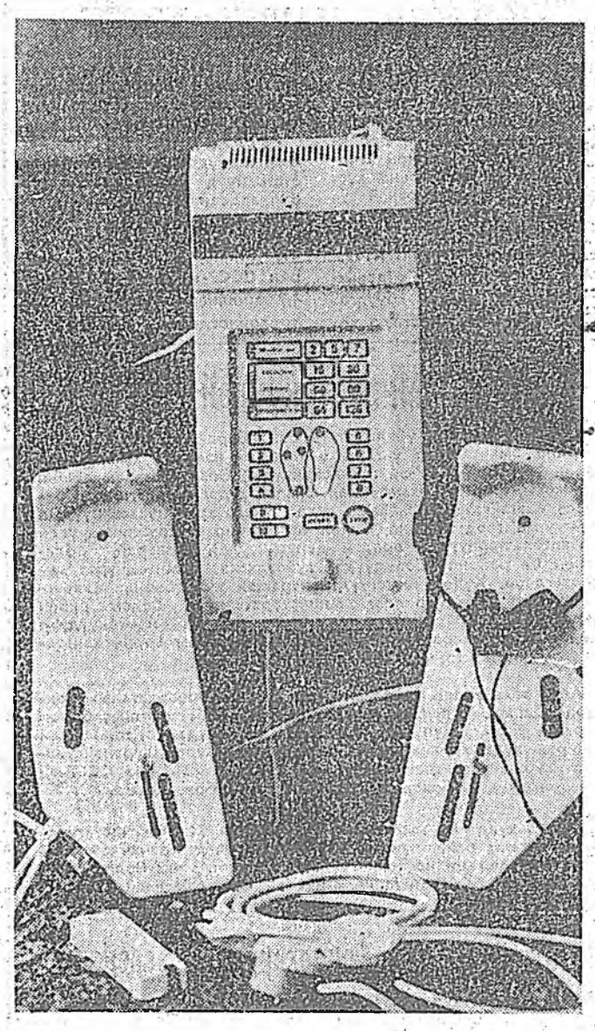

КУЙБЫШЕВ. Унтаридаа хэбтээд гү, али креслэ соо һуугаад удааханаар, түргөөр ябаха, үгышье һаа, гуйхэ арга боломожо олгохо тусхай орёо аппарат «Масленниковай нэрэмжэтэ завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлдэ бүтээгдэбэ. «Виброскаанер ВСМ-202» маркын энэ аппарат хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн хүнэй бэеые һорихо хэрэгтэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ түхэлэй энэ орёо аппарат харуулагдана.

ТАСС-ай фотохроника.

ЗҮБЛЭЛТЭ ОРО... ДОТОРНАЙ...

ТУҺАТАЙ ХЭРЭГ

НАЛЬЧИК. Хүүгэдэй бүхэсоюзна жасын республиканска отделениин үүсхэлээр Кабардино-Балкариде үнгэргэдэһэн «Һайхан сэдьхэл» гэһэн телемарафоной үедэ 1 миллионһоо дээшэ түхэриг ороо һэн. Томо предприятинууд, колхоз, совхозууд ехэ мүнгэ оруулаа. Хүнүүдшье элдэб хэмжэнэй мүнгэ оруулһан байгаа. Жэшээнь, студентка Фатима Каранашева һарынгаа стипендиие, колхозник Ахмед Кунуев 5 мянган түхэриг оруулһан байха юм. Телемарафоной нэрээр Б. Н. Ельциннэ 20 мянган түхэриг ороо һэн. Тэрэнь «Исповедь на заданную тему» гэһэн номойнь түлөө абаһан гонорарайнь хуби болоно. Бүгэдөөрөө суглуулһан энэ мүнгөөрнь инвалид хүүгэдэй аргалалгын түб бодхоргдохо юм.

«АРИГ СЭБЭР САХИЛГЫН МИЛИЦИ»

ДЖИЗАК. Узбекистанай тусхотын байгаалиин байдалай муудажа байһан дээрэһээ нютагай засагаархид «ариг сэбэр сахиха милици» байгуулха баатай болоо һэн. Хуули хамгаалгын зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна Кварталнуудай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, горкомхозой болон горфинотделэй түлөөлэгшэд тэрэнэй бүридэлдэ ороноой. Байгаали хамгаалха талаар хуули хазагайруулһаней, түлөө тохогдоһон ялын мүнгөөр, байгаали хамгаалха потерейнэ олоһон олзо доходоор, хүн зоной һайн дурааараа оруулһан мүнгөөр байгаали хамгаалгын жаса байгуулагдана. Хотые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ, модо тарижа ургуулгада энэ мүнгэн зарцуулагдана гэжэ мэдэгдэнэ.

ПЕНСИОНЕРНҮҮДТЭ ТҮЛБЭРИГҮЙГӨӨ ЯБАДАГ БОЛОО

ИВАНО-ФРАНКОВСК... ластиин түбтэ ажаһуу... радаа 100 түхэриг пе... даг пенсионернүүдтэ ... болон троллейбусээр ... гүйгөөр ябаха эрхэ ш... нэ олгогдобо. Арада... тадуудай городской ... сесси иимэ шиидхэбэ... юм. Пенсионерэй ... транспортаар ябаха ... үүргэ дүүргэхэ юм. И... жээ бэелүүлхын тулада... ган түхэриг хэрэгтэй ... ха, Тэрэнэй хахад ... промышленна томо п... тинууд түлэхэ, харин... ниинь городой бюджэ... тэхэ юм ха.

ШЭНЭ ПРЕДПРИЯТИИН...

ПАНЕВЕЖИС (Литва) ... тум» гэһэн шэнэ п... тиин ашаар хотын ... хангалгын жасада 100 ... түхэриг орохо байна... ведэй дэргэдэ байгуу... тус предприяти пен... тарааха хэрэг даажа ... Мүнөө болотор почт... пенсинүүдые тараадаг... түлөө пенсиин бүхы ... 2,4 процентые хэлхэ... ной худэлмэрилэгшэд... байгаа юм. Харин ш... прияти оройдоол 1,8 ... түлбэри эрихэ, Энэнь ... ган шахуу түхэриг ... Предприятида бүхыде... ажаллана. Эндэ 28,5 ... пенсионернүүдэй ... байһаниие хараада ... предприятиин худэлм... бүхэн һарада мянг... пенсионернүүдые хан... лоно.

Арадай депутадуудай областной Советэй эзэлжээтэ бэшэ сессиин шиидхэбэркин ёһоор Куйбышев городто тэрэнэй түүхэтэ Самара нэрэнь бусаагдаба.

Волго мүрэнэй эрьедэ энэ город дүрбэн зуу гаран жилэй туршада урган хүгжэжэ байһан намтартай. Түрүүшээр энэ хаадаа харуулай хэрэм байһан һаа, һүүлээрнь ремесленнигүүдэй хотохон болоод, саашадаа урган хүгжэхэдоо, худалдаа наймаанай томо түб болон тодорбо. Самара байнаар губернскэ городой нэрэ зэргэтэй болоо һэн. Шэниисэ тээһэн томо баржанууд Волго мүрэноор эндэһээ гаража ошодог, хүнеэсүүд энэ городто худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые хэдэг болоо болэй. Самара тэрэ үедоо Россин соёлой томо түб болон тодорһон түүхэтэй. Революционо хүлгөөн, граждан дайн энэ городто өөрын мүр сараа үлооһэн байха. Хорёод онуудай тэн багаар эндэхи духовно училищинууд, церковь болон монастырьнууд һандаргагдаһан, үгы хэгдэһэн юм. Хлебная, Петропавловская, Ильинская, Троицкая, Успенская нэратэй хуушан талмайнууд байн-байн үгы болобо, үйлсэнүүдэй нэрэнүүд хубилгагдаба. 1935 ондо город Куйбышев болоо юм.

Хубилган шэнэдхэлгын эхилһэн жэлнүүдтэ түүхэтэ дурасхаалые хүндэлэн һэргээхэ гэһэн процессүүдэй ашаар национально-соёлой болон иниитын худэлоон энэ городто шэнэ хүсэтэйгөөр эрхилэгдэжэ эхилээ. Куйбышев городые Самара гэжэ хуушан нэрээрнь нэрлэхэ гэһэн олон хүнүүдэй һанамжа ороһон байна. Түрэл городой хуби заяан, түүхэтэ үнэн сэхэ тэдэнэй һанаа үнинэй зобоодог байгаа ха юм. Городой үйлсэнүүд болон талмайнууд хуушан нэрэдээ ороохо ёһотой. Куйбышев... жэтэ соёлой байша... шевай нэрэмжэтэ пол... скэ болон багшанарай... дууд, Куйбышевска ри... бышевска түмэр э... нүүдые тэрэ ёһоорн... нэй хэрэг бии гү гэ... лые эндэхи засагаарн... хэхэ ёһотой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: XX ... дэ городой гол үйл... дахин нэрээ һалгэ... Түрүүн Дворянская, Великобр... Советская гэһэн нэр... онһоо В. В. Куйбышев... жэтэ үйлсэ болоһон гэн...

ТАСС-ай фото... юм гэ...

Манай һанаае зобооно

БЭЕЫН ЭЛҮҮР ЭНХЭ ХЭДЫТЭБ?

Хэр үгһаа хойшо хүнүүл элүүр энхые, ута наһа, удаан жаргал бэе бэедээ хүсэхэ һайн һайхан заншалтай. Теэд манай ажабайдалда элдэб орёо ушарнууд тохёолдодог гээшэ ааб даа. Үри хүүгэдэйнгээ, түрэлхидэйнгөө гү, али өөһэдөөшье үбдэхэдөө, саган халаадтай эмшэндэ хандаха баатай болодогби.

Мүнөө хүн зоной элүүрые хамгаалгын албанай байра байдал бултанда мэдээжэ. Хэдэн арбаад жэлэй туршада амин шухала энэ һалбариин хугжэлтэдэ гүрэнэй олзо доходой ороидоол 3,5 процентнь шэглүүлэгдэдэг һэн, Хэрэгтэй мүнгэ зөөриин һомологдоогүй байһан дээрэһээ түс албан өөрынгөө гол зорилго — хүн зоной элүүр энхые хамгаалха, али бүхы үбшэнһөө һэргылхэ үүргээ тугэс бэелүүлхэеэ болёо бшуу. Тиимэһээ энэ һалбариин саашанхи хугжэлтын, тэрэниие хубилган шэнэдхэлгын асуудал мүнөөдэрэй шухала асуудалнуудай нэгэн болонхой.

Хүн зоной элүүрые хамгаалгын, эхэнэрнүүдэй ажал болон байра байдалай, эхэ-ухибүүн хоёрой эрхые сахилгын, гэр бүлын, ветеранууд болон инвалидуудай асуудалнуудай талаар Буряадай ССР-эй Верховно Советэй комитедтэ хүн зоной элүүрые хамгаалгын албан хүн бүхэндэ шэнэ эрхэ байдал тогтоохо гээшэ ямар удхатайб? Министрэй хэлэһэнэй ёһоор, поликлиникэдэ бэеэ үзүүлхээ ерэһэн он бэеэ үзүүлжэ, шэнжэлгэнүүдые гараһанай түлөө, мүн больницада хэбтэнэн хүн бүхэн элдэб аргануудые абаһанай түлөө, медсестра болон санитаркануудай тэдэниие харуулһанай түлөө, мүн эхэнэрнүүд үхибүү түрэхэдөө мүнгэ түлэдэг болохо юм ха. Али алинайнь түлөө хэды мүнгэн түлэгдэхэб гэжэ министр тодорхойлоогүй. Элүүрэнхые хамгаалгые дэлгүүрэй харилсаануудта оруулхын тула республикын район бүхэндэ мүнгэ зөөри һомологдохоор хараалагдана. Тиихэдэ район бүхэнэй медицикын материально-техническэ хүгжэлтын хэмжээн харгада абтаха ёһотой. Жэшээнь, Загарайн райондо 435 мянган түхэриг һомологдохо һаа, Ивалгын райондо 576 мянган түхэриг табигдаха. Энэ мүнгээ районно Советүүд медицинын эмхи зургаануудай дунда таарамжатайгаар хубаажа үгэхэ. Республикын бюджедэй үндэһөөр, 1991 ондо элүүрые хамгаалгын албан хүн бүхэндэ 136 түхэриг гаргашалхаар хараална. Теэд энэ мүнгэн тон бага юм ааб даа. Хайшан гэхэ болоноб?

Дэлгүүрэй харилсаануудта орожо, үбшэнтэнһөө түлөөһэ абаха, тиин ороһон мүнгэнэйнгөө 10 процентые Элүүрые хамгаалгын министерствын жасада, ушөө 10 процентые районойнгоо гү, али хотын Советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй дэргэдэхи элүүрые хамгаалгын таһагуудай жасада' үгэхэ, харин үлөөшэ мүнгыень медицинын эмхи зургаанай коллективэй гэшүүд хубаажа абаха ёһотой гэһэн дурадхалнуудые зүблөөндэ хабаадаһан зарим врачнууд оруулаа.

Иимэ ядуу материальна баазатай байгаад, дэлгүүрэй харилсаануудта сэхэ орошобол, онтохон соохи хугшэндэл хахархай тэбшэтэеэ үлэхэбди гэһэншье бодолнууд зүблөөн дээрэ дуулдаа. Юундэб гэхэдэ, эндэ үгэ хэлэһэн республикын финансын министрэй орлогшо С. Ц. Цыреторов мүнөө үедэ дэлгүүр дээрэхи оптово сэнгүүдэй дээшэлһэн, мүн саашадаашье дээшэлхэ ушар 1991 оной бюджет тоолон гаргахада хараада абтаагүй, мүн энээнһээ үндэһэлэн ямаршье нэмэлтэ мүнгэн һан элүүрые хамгаалгын һалбарида гүрэнэй зүгһөө һомологдохогүй гэжэ тодорхойлоо бшуу.

Иимэ шахардуу байдалда ороһон медигүүдтэ гансал предприятинууд, нютагай Советүүд туһа хүргэхэ аргатай болоно. Материальна талаар тэдхэмжэ үзүүлхээр бэлэн байнаа Улаан-Удын зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд (К. П. Альцман, А. А. Модогоев, авиазаводой профкомой түрүүлэгшэ В. С. Ширабон), райсоведүүдэй, райгүйсэдкомуудай хүтэлбэрилэгшэд (А. И. Цымбалюк, М. Д. Ангархаев, В. Б. Михайлов, Н. Б. Манзаев) мэдүүлээ. Теэд тэдхэмжэ үзүүлхыень предприятинуудые уялгалһан ямаршье хуули тогтоол үгы, алишье сагта предприяти мүнгэ үгэхээ арсаха аргатай байна гэжэ Улаан-Удын горсоведэй депутадууд Р. Н. Сперанская, А. Б. Ербактанов гэгшэд тэмдэглээ. Эдэ депутадууд министрэй дурадхаһан түсэбые бүрүүшаажа, иимэ баримтануудые хэрэглээ. Медицинын эмхи зургаануудые ажахын шэнэ эрхэ байдалда оруулха талаар Кемеровскэ областьдо туршалга хэгдэбэ. Тэндэхи медигүүд үбшэнтэнһөө түлбэри абадаг болоһон байгаа. Теэд энээнэй һүүлээр хүн зоной бэе махабад эрид һайн болоо гү? Статистикын мэдээсэлнүүдэй ёһоор, 1987 ондо Кемеровскэ областьдо 1000 хүнэй 9,9 процентнь каһа барадаг һаа, 1989 ондо 10,5 процентнь наһа бараа. Хүүгэдэй наһа баралга мүн лэ дээшэлээ — 19,5 процент байнаа, 20,1 процент болоо. Эхэнүүдэй наһа баралга 2,4 процент байнаа 3,9 процентдэ хүрөө бшуу. Харин үбшэн зоной больницада жэлэй туршада аргалуулжа хэбтэхэ үдэрнүүд хороо — 1987 ондо 326,1 үдэр байһан аад, 1989 ондо 313,2 үдэр болгогдоо. Энэнь ойлгосотой — удаан хэбтэбэл ехэ мүнгэ түлэхэ болоной. Тиимэһээ бэеэ хүсэд эмнэгүйшье һаа, мүнгөөр дуталдаад, больницаһаа гараха баатай болоно ха юм. Иимэ эрхэ байдал республикадэмнай тогтоо болбол, пенсионер үбгэд, хүгшэд, инвалидууд ба олон хүүгэдтэй бүлэнүүд яаха болоно гээшэб?

Ажалшадһаа эмшэлүүлһэнэй түлөө түлбэри абаха гэһэн асуудалые эрид буруушаажа байнаа республикын профсоюзуудай Советэй түрүүлэгшэ Н. А. Розанов мэдүүлээ. Медицинын территориальна нэгэдэлнүүдтэ (ТМО) түлбэритэ эмшэлгын шанар яагаад хинагдахаб гэжэ ойлгогдоногүй. Эмшэлгэ бүхыдөө түлбэритэй болошоходоо, үбшэнһөө һэргылэлгын (профилактическа) эмшэлгэ үгы шахуу болохонь гү?

Хэрбээ эмшэлгэ муугаар үнгэргэдэбэл, үбшэнтэн гү, али түрэлхидынь медигүүдэй коллективэй хүтэлбэрилэгшэдтэ гомдол бариха аргатай юм ха. Муугаар эмнэһэн врач, медсестра мүнгэнэй талаар хаһагдаха болоно. Энээн тухай дуулахадаа, намтай тохёолдоһон ушар эжэлүүдгүй ухаандамни ороо һэн. Операциин һүүлээр байдаг отделенидэ түрүүшын һүни ори гансаараа үлөөд хэбтээб. Һудаһа руумни дуһал дуһалаар эм ороно. Тэрэ эм бэедэмни таарахагүй байшоо. Мэдээгээ алдаһан намайе дежурна врач, медсестранууд арай шамай гол оруулаа һэн. Тиигээд тэрэ врач энэ эм намда таараналгүй, тэрэниие болюулха гэжэ эзгаан дэбтэртэ бэшээд, ябашоо. Медсестрануудшье һэлгэлдээ. Залуухан Оля басаган хажуугаарни бага-сага эрьелдээд, үгы болошобо. Нэгэ хэды болоһон хойно ерээд, ямаршьеб эм һудаһа руумни таряад, баһа үгы болошоо бэлэй. Хэды саг үнгэрөө юм, мэдэнэгүйб. Баһа тархимни эрьеэд, амимни хаагдажа эхилбэ. Медсестра Олиие дуудахадамни,— хон-жэн... Мэдээ алдаха хоорондоо зүүень нуга татажа үрдеэ бэлэйб. Коридор соогуур ябаһан врач минии һүхирхые дуулаад, гүйжэ ерэһэн, бусад зоноо дуудаһан, дахин элдэб эмээр тарижа, намайе гол оруулһан юм. Һаял хада 18 наһанайнгаа дабаа дабаһан Олиие хайрлаад, гомдол барингүй, орхёо бэлэйб. Намайе алан алдаһан медсестра Оля нэмэлтэ түлбэри абахадаа, һаналаа табижа худэлдэг болохо гү даа?

Т. САМБЯЛОВА,
манай корр.

Соёлшод—хүдөөгэй ажалшадта

УРДАНАЙ ДУУНУУД МАРТАГДААГҮЙ

Урданай дуунууд эдэ бүгэдэ һонирхүүлнэ бшуу. ФРГ-гэй, Франциин, США-гай, Канадын, Италиин, Австралийн эрдэмтэд, журналистнууд, кинематографистнууд шэмээшэгүүдтэ айлшалһан байна. Улаасхоорондын фестивальнуудта, конкурснуудта ошожо, үран бэлигтээ танилцуулха арга боломжо олгогдоһон байна.

Жэшээнь, Франциде ба Голландыда үнгэргэгдэһэн «Сагаан далайнаа Япон далай хүрэтэр Россий эхэнэрнүүдэй аялга дуунууд» гэһэн Улаасхоорондын фольклорно фестивальда Ехэ-Куналейн шэмээшэгүүдэй арадай хоорой дуушад хабаадаа һэн. Тиихэдэ «Жемчужина севера» гэһэн аман зохёолой улаасхоорондын фестивальда Тарбагатайн шэмээшэгүүдэй арадай хоор ошоһон юм, «Венок дружбы» гэһэн аман зохёолой бүхэсоюзна конкурсдо Хүйтэнэй шэмээшэгүүдэй жэшээтэ хоор хабаадаа бэлэй. Дуу гүйсэдхэлгын эрхим бэлиг шадабари, шэмээшэгүүдэй арадай аман зохёолой элдэб янза, Сибириин ород арадай энэ этническэ бүлэгэй дабтагдашагүй шэнжэ шанарнүүдые эдэ коллективүүд дамжуулха гэжэ оролдоно.

Тэрэшэлэн районой зондо урданай арадай һайндэрнүүд бусаа. Шэмээшэгүүдэй, тэрэ хүнүүдые эдэ бүгэдэ һонирхүүлнэ бшуу. ФРГ-гэй, Франциин, США-гай, Канадын, Италиин, Австралийн эрдэмтэд, журналистнууд, кинематографистнууд шэмээшэгүүдтэ айлшалһан байна. Улаасхоорондын фестивальнуудта, конкурснуудта ошожо, үран бэлигтээ танилцуулха арга боломжо олгогдоһон байна.

Жэшээнь, Франциде ба Голландыда үнгэргэгдэһэн «Сагаан далайнаа Япон далай хүрэтэр Россий эхэнэрнүүдэй аялга дуунууд» гэһэн Улаасхоорондын фольклорно фестивальда Ехэ-Куналейн шэмээшэгүүдэй арадай хоорой дуушад хабаадаа һэн. Тиихэдэ «Жемчужина севера» гэһэн аман зохёолой улаасхоорондын фестивальда Тарбагатайн шэмээшэгүүдэй арадай хоор ошоһон юм, «Венок дружбы» гэһэн аман зохёолой бүхэсоюзна конкурсдо Хүйтэнэй шэмээшэгүүдэй жэшээтэ хоор хабаадаа бэлэй. Дуу гүйсэдхэлгын эрхим бэлиг шадабари, шэмээшэгүүдэй арадай аман зохёолой элдэб янза, Сибириин ород арадай энэ этническэ бүлэгэй дабтагдашагүй шэнжэ шанарнүүдые эдэ коллективүүд дамжуулха гэжэ оролдоно.

Тэрэшэлэн районой зондо урданай арадай һайндэрнүүд бусаа. Шэмээшэгүүдэй, тэрэ тоодо бурхан шажанай ёно заншалнуудтай эдэ һайндэрнүүд холбоотой, Арадай ёно гуримуудые, хёрхо бодомжолгонуудые шажан мүргэлэй ажал ябуулагшад хэрэглэдэг байгаа гээд мэдээжэ. Өөрынгөө үе сагта дайшалхы зорилготой атеистнууд тэдээнһээ арсаа. В. И. Ленинэй үгэнүүдээр хэлэбэл, үнэнтайнь үхибүүдыень гаргажа хаяа хаюм. Мүнөө эдэ бүгэдэдэ ондоогоор хандадаг болоо.

Церковно ажаһуудалай һайндэрнүүд үнгэргэгдэдэг болобо. Мүнөө үеын ажабайдалтай холбон эмхидхэһэн районно һайндэрнүүдтэмнай арад зон ехэ дуратайгаар хабаадана. 1989 оной октябрь һарада үнгэргэгдэһэн ургаса хуряалгын хүхюу зугаатай һайндэртэ — Покровой удэртэ зон олоороо сугларааа юм.

Рождествогой ба хэрээһэ зүүлгын һайндэрнүүдтэ гансашье ехэшүүл бэшэ, мүн залуушүүл хабаадаа, шэмээшэгүүдэй һайндэр (посиделкэ) дээрэ һүүлсаа. 1990 оной февраллин 25-да ород масленицын һайндэртэ урданай ёно заншалнууд олоор хэрэглэгдэнэ юм. 1990 оной июнь һарада Троицын һайндэр эмхидхэгдээ (эндэ Москвагай «Центрнаучфильм» студи «Троица у семейских» гэһэн фильм буулгаа).

Иимэ шухаг, дабтагдашагүй соёлоо олоной дунда нэбтэрүүлжэ байһан зондо ехэ һайнаар хандаха ёнотойбди. Соёлые аршалан хамгаалха, зондо үлеехэ гэһэн нэгэ багахан дүй дүршэлоо улам бэтадхаха гээшэ манай гол зорилго бшуу.

«Забайкалийн ород арадай дуунууд — шэмээшэгүүдэй дуу гүйсэдхэлгэ» гэһэн ном соогоо Н. И. Дорофеев иигэжэ тэмдэглэһэн байна: «Шэмээшэгүүдэй дуу гүйсэдхэлгэ хадаа дуу дуулалгын соёлой национальна ори ганса, бидэндэ мэдээжэ түхэл мүн боложо, эндэ дунда зуун жэлэй ородой церковно - дуулалгын искусствын зарим шэнжэ шанарнууд үлеогдэнхэй, мүн саашадаашье хүгжөөгдэнэ».

Тиихэдэ манай олон хүнэй хабаадалгатай соёлой хэмжэ ябуулгануд нютагай заншалнуудтай, районой түүхэтэй холбоотой байна. Районно түбтэ һэн юм. 1990 оной июнь һарада Троицын һайндэр эмхидхэгдээ (эндэ Москвагай «Центрнаучфильм» студи «Троица у семейских» гэһэн фильм буулгаа).

Иимэ шухаг, дабтагдашагүй соёлоо олоной дунда нэбтэрүүлжэ байһан зондо ехэ һайнаар хандаха ёнотойбди. Соёлые аршалан хамгаалха, зондо үлеехэ гэһэн нэгэ багахан дүй дүршэлоо улам бэтадхаха гээшэ манай гол зорилго бшуу.

«Забайкалийн ород арадай дуунууд — шэмээшэгүүдэй дуу гүйсэдхэлгэ» гэһэн ном соогоо Н. И. Дорофеев иигэжэ тэмдэглэһэн байна: «Шэмээшэгүүдэй дуу гүйсэдхэлгэ хадаа дуу дуулалгын соёлой национальна ори ганса, бидэндэ мэдээжэ түхэл мүн боложо, эндэ дунда зуун жэлэй ородой церковно - дуулалгын искусствын зарим шэнжэ шанарнууд үлеогдэнхэй, мүн саашадаашье хүгжөөгдэнэ».

Тиихэдэ манай олон хүнэй хабаадалгатай соёлой хэмжэ ябуулгануд нютагай заншалнуудтай, районой түүхэтэй холбоотой байна. Районно түбтэ предприятинуудай, эмхинүүдэй, колхоз, совхозуудай экономикын ба соёлой удэрнүүд олондо мэдээжэ болонхой юм. 1989—1990 онуудта Забайкалийн партизан худэлоонэй 70 жэлэй ойдо ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай Ималаин 45 жэлэй ойдо тэдэ зорюулагдаһан байна. Эндэ районой бүхы ажалша коллективүүд хабаадаа, онсолбол, гурбан мянган хүн хамта хабаадаа һэн. Эндэ арадай ажахын түйлалтануудай, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараанай, шэмэглэн гоёолгын искусствын выставкэнүүдые хүнүүд ошожо хараа. Эдэ хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэһэнэй һүүлдэ эрхим олон коллективүүдэй, гүйсэдхэгшэдэй хабаадалгатай (хамтадаа 400 хүн) ехэ концерт болсо юм. Концертын үедэ ехэ удха шанартай акци тэдэнэр үнгэргэжэ, эндэ ороһон мүнгэн зоориие нигүүлэсхы сэдьхэлэй районно жасада дамжуулһан байна. Мөнөө дуунай-инструментальна ансамбльнуудай олоһон мүнгэн зоори В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй бүхэсоюзна жасада дамжуулагдаа.

Эдэ бүгэдын һайн ажал хэрэгүүдэй хажуугаар шиндхэгдээгүй асуудалнууд манда баһал бии. Нэн түрүүн зоной сүлөр сагые зүбөөр эмхидхэхын, мүн соёлые хамгаалан дэлгэрүүлхын тула республикын Соёлой министерствын зүгһөө бодото туһаламжа харагдэй. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада соёлой гуламтануудые капитальнаар зөһөбарилха, материальна - техническэ түхеэрэлгэнүүдые абаха, мүн гэр байрэ бариха хэрэгтэ мүнгэн зоориин һомологдоогүй байһан ушарнууд бидэнэй һанаае зөбөөнө. Бензин багаар үгэгдэнэ, Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин ба арадай музейн байшангуудай барилга түсэб соо оруулагдаагүй байнаар. Ехэ-Куналейдэ соёлой байшан һэльбэн шэнэлэлгын проектые Соёлой министерствын проектно-сметнэ бюро аяар гурбан жэл соо «архёржөө» байна. Соёлой гуламтануудта мебель дутагдана.

Мүнөө үедэ соёлой гуламтануд элдэб һалбарида, нэрлэбэл, профсоюзда, кинофикацида гэхэ мэтэн ондо ондоо албан зургаануудта мэдэлтэй. Тиимэһээ түс баримтада анхаралаа хандуулая. Иимэ хоёр ондоо байдал районой соёлой хүгжэлтэдэ һаад хэнэ. Нэгэ гарта бултыень суглуулан, нютагай Советүүдэй мэдэлдэ оруулбал, ехэл һайн байгаа. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр мүнөө бодото хүсэн болоно, тиихэдэ мүнгэн зоори, бүхы арга боломжнууд тэдээндэ үгтэнэ бшуу.

И. ЧЕБУНИН,
Тарбагатайн райгүйсэдхомой соёлой таһагыа даагша.

ҮНДЭР ШАНДА ДУРАДХАГДАБА

Урдай уран зохёолшо Гырылова «Хүл нюхэнэр гэрэлдэ», «Нүгэ Хойномни хүлисэгты»: роман - дилогиингоо түүратурын талаар Профсоюзуудай шанда ахай.

Зохёолшо С. Гырылова Москва хотодо ажаһуулэ 1974 онд СССР-эй зохёолшодой холбооной Литературна институтэй үгэгдэн. Үнгэрһэн жэл угасаада тэрэнэй багаказууд «Советская женщина», «Дружба народов», журналнуудта; «Литература» газетэдэ эрхэ шэнэ байна юм. Зуран зохёолшын ном Эгүй байна.

Нэрлэгдэнэн роман-дилогиондо 1989 онд Москвада ан хэнэгээр барлагдаа юм.

Мэдээжэ уран зохёолшо Солоухин Светлана Гырыловагай роман-дилогиин нигэжэ бэшэнэ:

Гырыловагай ном ораба даа. Тэрэ хүнэ харгы зам гаталжа гараа, олон жэлнүүдтэ хүшэр байдалтай, хүндэ бодолготой ябаа. Ажамидаралай тэмсэл гээшые һайн мэдэхэ болоо. Уран зохёолой бэлиг шадабари тэрэндэ бии, ажабайдалай үнэн зүбые зураглахадаа, тон сэхэ руунь бэшэнэ. Иимэһээ ёнотой зохёолшон болоно. Тэрээнһээ олон юумэ хүлээжэ боломорэ...

«Современник» хэблэлэй РСФСР-эй арадуудай литературын редакциие даагша Валентин Дольников манай олон-национальна совет литературада өөрэ янзын өөрын харасатай бэлигтэй зохёолшон ерээ гэжэ тэмдэглэнэ. Тэрэнэй роман-дилогиин Совет профсоюзуудай шанда хүртэхэ дүүрэн эрхэтэй гэһэн тобшолол хэнэ.

Уран зохёолшо Светлана Гырыловагай роман-дилогиие Совет профсоюзуудай шанда Москвагай «Современник» хэблэлэй коллектив, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной Москвагай отделениин прозаиуудай творческо нэгэдэл, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариат, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэхи Литературна институтдай коллектив дэбжүүлһэн байна.

Совет профсоюзуудай шан- СССР-эй Профсоюзуудай бүгэдэниитын конфедерациин Президиумэй тогтоолоор Ажалшадай улаасхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-дэ хөөр жэлэй хугасаада нэгэ дахин барюулагдадаг юм. Мүнгэн шангай хэмжээн 5 мянган түхэриг болодог.

Уран зохёолшо Светлана Гырылова роман-дилогиёо ород хэлэн дээрэ башлаһан юм. Зүгөөр тэрэ буряад хэлэн дээрээ үниний шулэг, богони рассказ, статьянуудаа 1960—1970 онуудта бэшэдэг байһан. Тэрэнэй түрэлэн нютагынь Эдэн районой Гэдэсэн һуурин болоно.

Энэ номой автор залуу наһандаа «Эдэн үнэн» газетэдэ корреспондентээр, оршуулагшаар ажаллаһан намтартай.

Уран зохёолойнь саашанхи ажалда амжалта хүсэжэ Совет профсоюзуудай үндэр шанда хүртэхэнь үрезе!

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ.

ТҮРЭЛ НЮТАГТАА СОЛОТОЙ

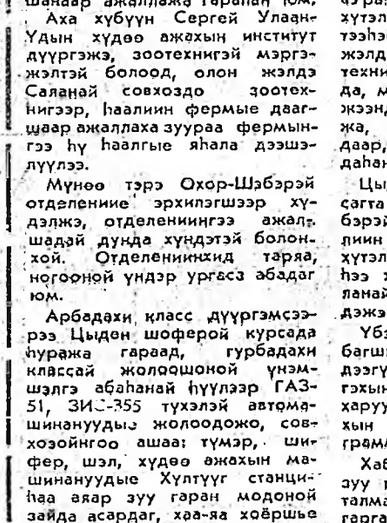

Түнхэнэй аймагай Охор-Шэбэрэй найман жэлэй һургуулида Цыден Лопсоновичи Дармаев орба гаран жэлдэ ажалай багшаар ажаллана, һурагшадай, багшанарай болон нютагай хүн зоной дунда хүндэтэй болоһоор үнинэй. Тэрэ бага наһанһаа түрэл колхозоо худэлжэ, ажалай амта һайнаар таниһан юм. Тэрэнэй эхэ М. Ш. Дармаева гагшэ бүхы наһаараа «Путь Ленина» колхоздоо худэлжэ, түрүүшүүлэй тоодо ябалсажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ тугалшанаар, һаалишанаар ажаллажа гараһан юм.

Аха хүбүүн Сергей Улаан-Удын хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, зоотехникэй мэргэжэлтэй болоод, олон жэлдэ Саланай совхоздо зоотехникэгээр, һаалинин фермые даагшаар ажаллаха зуураа фермынгээ һу һаалгые яһала дээшэдүүлээ.

Мүнөө тэрэ Охор-Шэбэрэй отделениие эрхилэгшээр хүдэлжэ, отделениингээ ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Отделениинхид тэрэ, ногооной үндэр ургаса абадаг юм.

Арбадахи класс дүүргэмсээрээ Цыден шоферой курсада нуража гараад, гурбадахи классай жолоошоной үнэмшэлгэ абаһанай һүүлээр ГАЗ-51, ЗИС-355 түхэлэй автомашинануудые жолоодожо, совхозойнгоо ашаа: түмэр, шифер, шэл, хүдөө ажахын машинануудые Хөлтүүг станциһаа аяар зуу гаран модоной зайда асардаг, хаа-яа хөөршье рейс хэхэ ушарнууд тохёолдодог байгаа.

Залуу шадамар жолоошон харгыда гарахынгаа урда тээ автомашинаяа ехэ һайнаар заһажа, клапануудыень, тормозыень, рулииень, бусадшье түхеэрэлгэнүүдыень һайса шалгадаг һэн. Хуушан автомашинада ябаашье һаа, тоно, түлишэ хододоо арьбалдаг байһан юм. Сцепленийн муфта, тормозой накладка гэхэ мэтые Цыден өөрөө задалжа, шэнээр хабсаргадаг байһан юм.

Залуушье һаа, тэрэ слесариин, модошо дарханай, электромонтерой мэргэжэлнүүдые өөрынгөө зоригоор шудалһан байна. Иимэ шадабаритай Цыден Лопсоновичые нютагайнь һургуули зууршалжа, ажалай багша болохыень дурадхаа һэн. Тоэд түрүүшээр хүндэ байгаа аав даа. Удэр, һаранууд үнгэржэ, Улаан-Удын багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг институдта оло дахин ошожо һуралсаһан, хүдэлжэ байгаад, багшанарай институдай индустриально - педагогическа факультет заочноор дүүргэжэ, ажалай багшын диплом абаһан юм.

Цыден Лопсонович Дармаевай хэшээл үнгэргэдэг кабинет соо олон тоото станогууд, верстагууд тодхогдонхой байдаг, Кабинетдэй талмай ехэ болгогдожо, дэргэдэнь гар залгагдаа. Шадамар багша ажалай хэшээл үндэр сэгналтэйгээр үнгэргэдэг, һурагшадай хубидаа хэрэглэдэг ойлгуулламжын материалнууд, нерт бичиг, зурагууд ходо бэлэн байдаг. Станогуудай хутаганууд, бэшэшье тоног эмсэгүүд зүбөөр заһагдажа, шкаф соо таблатай. Һурагшад һайн дүршэлтэй боложо, хүүгэдэй саадта, багшанарта, совхозой ажалшадта хэрэгтэй нааданхай, мяха хэршэхэ хабтагай, утюг, настрюли табиха табюурнуудые, хаалгын, ставнийн гохонуудые заводойхидол мэтээр бүтээдэг. Мүн тэрэшэлэн тармуурнуудай, хүрэын, нүхын, алхын эшэнүүдые болон бэшэшье эд хэрэгсэлнүүдые дархална.

Шадабари өхэтэй багша «Уран гартан» гэһэн кружок хүтэлбэрилжэ, гэшүүдэйнь бүтээһэн модольнууд жэлһээ жэлдэ аймагта үнгэргэдэг техническэ зохёолой харалгада, мүн республикыншье хэмжээндэ нэгэнтэ бэшэ табигдажа, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха.

Цыден Лопсонович зуной сагта арбаад жэлдэ Охор-Шэбэрэй найман жэлэй һургуулиин үйлэдбэрийн бригадые хүтэлбэрилжэ, гэшүүдынь жэлһээ жэлдэ малай тэжээл Саланай совхоздо элбэгээр бэлдэжэ үгэдэг юм.

Үбэлдөө һурагшад ажалай багшын хүтэлбэри доро мал дээгүүр, ябажа, аша туһа хүргэхын хажуугаар туглнуудые харууһалжа, шэгнүүрыень сүүдхын дунда зэргээр 500—600 граммаар нэмээнэ.

Хабар эртүүр даажа абаһан зуу гаран гектар сабшалангай талмай дээрэ наг шэбхэ өхэрэ гаргажа, апрель, май һарануудта уһалжа захалдаг. Үбһэ хуряалгын үедэ тракторай косилка, тармуурнуудай эбдэрэнгүйгөөр худэлхын тула хабартаа саһанай хайламсаар модо, шулуу, түмэр, бэшэшье элдэбэн юумэнүүдтэ сабшалангаа сэбэрлэдэг занщалтай.

Би тэрэ нүхэрэй ажал худэлмэриие һайнаар мэдэхэ хадаа нэгэ хады жэшээ харуулха һанаатайб. Тэрэнэй ажал худэлмэритэй танилцажа, һургуулиданьшье, үбһэ хуряалгыншье үедэ ошожо хорадаг гээшэб. Хорин табан жэл соо Тунхэнэй аймагай ажалай багшанарай методическа нэгэдэлые даагшаар худэлхэдөө, жэлһээ жэлдэ һургуулинуудаар ябалсажа, ажалай хэшээлнүүдые үнгэргэхын хажуугаар 50 гаран элидхэл уншаһан байхаб. Методическа нэгэдэлые хүтэлбэрилхэ гээшэ нинтын худэлмэри ха юм даа. Гэбэшье «зониие һурга, һүүлдэнь өөрөө ойлгохош» гэһэн арадай сэсэн үгэ бии хамнай. Тиимэ тулада даажа абаһан ажалаа шухала дээрэ тооложо, ажалай багшанарта дүй дүршэлөө хаба шадалаараа дамжуулаа гээшэб. Дамжуулжашье ябадагби. Худөө бэшэгшэд газетэдэ бэшэхын урда тээ ооһэдөө һайнаар ажалдаа хандажа худэлхэ ёнотой гэжэ һанагшаб.

Ц. Л. Дармаевай даадаг үйлэдбэрийн бригада 1983 онд 1900 центнер һайн шанартай үбһэ суглуулха, ажахыдаа тушаахадаа, гектар бурийөөнь 16,9 центнер абаа бэлэй.

1984 оной апрель һарада КПСС-эй ЦК-гай пленум үнгэржэ, һургуулинуудай ажалые һайжаруулха, ажалай хэшээлэй үүргэ дээшэлүүлхэ тогтоол гараа һэн. Олон багшанар тэрэниие дэмжэн, ажалайнгаа эршэ шангадхаа. Тэдэнэй тоодо Ц. Л. Дармаевые нэрлэмээр. Тэрэ жэлдэ хура бороогой өхэрэ орожо, үбһэ хуряалгада һаад хэшье һаань, звеногойхидэ бүхыдөө 2518 центнер, харин гектар бурийөөнь 25,5 центнер үбһэ хуряагаа. Сабшалангайнь талмай 107 гектар байһан юм.

Үнэрһэн жэлдэ үбһэ хуряалга маһай аймагта тон хүндөөр үнгэрөө. Недели соо нэгэл удэртэ Саяан уулын ороймуудерай гэжэ харагдадаг байгаа. Тиимэшье һаа, шударгы шадамар үбһэшэд наранай бултайхатай адли ажалдаа шамдан ороожо, бүдүүн тэжээл бага бэшээр суглуулаа бэлэй.

Охор-Шэбэрэй найман жэлэй һургуулиин, үйлэдбэрийн бригадын бүридэлдэ ороһон арбан зургаан үхибүүд удэридагша багшанартаяа хамта 3979 центнер үбһэ шанар һайнтайгаар суглуулжа абаа һэн. Түсэбынь 3700 центнер байһан юм. Гектар бурийөөнь 28,6 центнер хуряагдаа. Гаарта хэшээл, оролдосо ехэтэйгээр хандохадаа тэрэ үгэхэл ургасяяа үгөөд байха бшуу. Хуряагдаһан талмайнь 159 гектар болоно.

Цыден Лопсонович Дармаев сүлөөтэй сагаа зүбөөр үнгэргэдэг юм. Арбан табан жэл шахуу аймагайнгаа «Саяан» газетэдэ статьянуудые бэшэдэг. Баһашье республикынгаа «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ хүдөө бэшэгшэ Ц. Л. Дармаевай статьянууд, гарадаг. Хүдөө бэшэгша, агитатор хододоо малай формэдэ, хонидой отарада, таряа хуряалгын халуун хаһада комбайнай агрегадуудта хүрэжэ, зоноор уулажа хөөрэлдөөд, статьянуудые бэшэдэг гээшэ.

Тэрэ аураглал, мэдээсэл бэшэхэ дуратай юм. Дутуу дундануудтай ушараа һаа, тэрээн тухай бэшэжэ, хэмжээнүүдые дэры абхуулхые ороддодог. Шанар муутай эдөө хоол, гутаһан овощ, мангир гэхэ мэтын магазинай тагууд дээрэ байхыень хараа һаа, тэрэ доронь саашань хуряалгуулдаг. Трактор, автомашинануудай жолоошодой техникэдээ хайша хэрэгээр хандабалнь, мүн лэ саг соонь олоной үзэмжэдэ гаргажа, һургаал заабари үгөөдхидэг.

Маһозинай наймаалагшадай ажалдаа муугаар хандажа, хойто үүдээр эд бараа, эдеэ хоол гаргаһыень тодоор мэдэжэ, яаралтай хэмжээ абхуулхаһаа гадна, «Саяан» газетэдэ энээн тухай мэдээсэл эльгээгэд орхидог. Гэхэ аураа ажалаа шударгыгаар дүүргэжэ, амжалта түйлдаг туруушүүл тухай Ц. Л. Дармаевай бэшэһэн зураглаануудта нютагай үнэшагшад ехэ дуратай юм.

Б. БИРБАЕВ,
худөө бэшэгшэ.

Хүн ба үе саг

НЭРЭ НЭРЭЭРНЬ ДУРСАЯ

Сэрэгэй замай НКВД-гэй гурэнэй ажуулгүйе сахиха главна управленийн түсхай таһаг 1938 оной октябрийн 14-һөө 17 болотор Сэлэнгын районой Загустайн сомондо ажаһуужа байһан бүлэг хүнүүдые барижа, түрмэдэ хааһан байна. Ушарынь гэхэдэ, Улаан-Удэһөө 100 километрэй зайда ажаһууха зуураа, БМАССР-эй Сэлэнгын районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо элдэб онол аргаар гэшүүд боложо шурган ороод, Тохойн болон Тамчийн дасангуудай ламанарые хэрэглэжэ, революцида эсэргүү ламанарай націоналис нюуса эмхи байгуулаад, революцида харша ажал ябуулга эдэбхитэйгээр үнгэргэдэг байгаа гэжэ тэдэнэр гэмнэгдэһэн байха юм.

УНКВД-гэй Шэтын областьдохи «Гурбанай» ээлжэтэ заседани РСФСР-эй УК-гай 58—10-дахи болон 58—11-дэхи статьянуудай үндэһөөр 1938 оной ноябрийн 1-дэ олон хүнүүдые буудажа алаха шиидхэбэри гаргаһан байна, Тэдэнэр бултадаа БМАССР-эй Сэлэнгын районой Загустайн һомоной дэбисхэр дээрэ түрэһэн, ажаһуужа байһан байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд байһан эдэ хүнүүд бултадаа эрдэм бэшэгээр обор байгаа. Эндэ тэдэ-эй түрэһэн онинь лэ дурдагдана.

Жимбуев Лубсан-Еши, 1900 ондо түрөө;

Тогочеев Радна Дылыкович 1894 ондо түрөө;

Будаев Еши-Доржо, 1905 ондо түрөө;

Бадмаев Гындыжан, 1901 ондо түрөө;

Санжанов Пурбо Санжанович, 1903 ондо түрөө;

Санжанов Дарма, 1890 ондо түрөө;

Дондоков Дамби (Доржо), 1876 ондо түрөө;

Ринчинов Дамби-Жалсан, 1891 ондо түрөө;

Жажинов Жамбал, 1904 ондо түрөө.

Эдэ хүнүүдэй хэрэгүүдээр абтаһан шиидхэбэри 1938 оной декабрийн 4-дэ, багсаамжалхада, Хяагта хото шадар хүсэндөө оруулагдаһан байна. Яахадаа заабол энэ хото шадар юм гэхэдэ, хэрэгүүдэйнгээ хорагдажа байха үедэ тэдэнэр Хяагтын түрмэдэ һуугаа бшуу.

Тэрэ үедэ Улаан-Удэдэ ажаһуужа байһан, Загустайн һомондо 1903 ондо түрэһэн, буряад, 5 класс һургуулитай, «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ уран зураашаар хүдэлжэ байһан Шарапов Лубсан Султумович НКВД-гэй тэрэл «Гурбанай» шиидхэбэрээр 10 жэлээр эрхэнээ хаһагдаһан байха юм.

Эдэ арбан хүнүүд «сүүдлүүлэгдэхэдээ», энэ хэрэгээр гэмнэгдэжэ байһан Л-Е. Жимбуевай хүтэлбэри доро Сэлэнгын районой Загустайн һомондо революцида эсэргүү эмхи байгуулаад, Совет засагай урдаһаа тэмсэл ябуулна, тэрэнэй али бүхы хэмжээ ябуулганнуудта болон Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хоро хүргэһэн номолнуудые таараана гэжэ хардагдаһан байна.

Жимбуев Л-Е., Тогочеев Р. Д. болон бусад 8 хүнэй хэрэгүүдэй материалнуудаар тэдэнэрэй революцида эсэргүү ажал ябуулга хэжэ байһаниинь батадхагдаагүй һэн.

Тэдэниие гэмнэһэн ябадал өөһэдынь зэмэээ мэдэрһэнһээ үндэһэтэй гэһэн ушар ямаршье бодото баримтануудгүй, хоохон үгэ байгаа. Тэдэнэр нэгэ-нэгэ дахин мүшхүүлһэн байна. Тиихэдэ революцида эсэргүү ажал ябуулга тухай дуулаашьегүй хэбэртэй. Протокол соонь иимэ баримтануд үгы.

Тэдэнэр Совет засагта харша номнол, хаана, хэзээ ямар хүнүүдэй дунда хэдэг байһаниинь, тэдэниень гэршэлһэн баримтануд мүрдэлгын үедэ олдоогүй байха юм.

Революцида эсэргүү эмхиин ямар ушар байдалда тогтоогдоһон, ямар хүдэлмэри ябуулжа байһан тухай мүрдэлгын материалнаа мэдэхын аргагүй.

Мүрдэгшэд гэмнэгдэһэн хүнүүдые мушхэхэ үедөө, зориноо заабол абахын тулада хүсэ хэрэглэдэг байшоо. Арбан жэлээр эрхэнээ хаһагдаһан Л. С. Шараповай СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ 1940 ондо бэшэһэн мэдүүлгэ энээниие гэршэлнэ: «Мүрдэгшэ һара хахад соо мүрдэлгэ хэжэ байха үедөө бар хүсээ хэрэглэдэг байгаа. Үни удаан саг соо хүл дээрэмни байлгахаһаа гадна камера соомни сохидог, тэсэшэгүй байдалда баридаг һэн. Хүсэ хэрэглэжэ байһан айхабтар хүндэ эрхэ байдалда мэдээ табиһан үедөө мүрдэгшын өөрынь найруулжа бэшэһэн протоколдо гараа табиһан байнаб. Намайе эмээтэй гэжэ хардаһан хүнүүдтэй нюур нюураарнай уулзуулагты гэһэн эрилтыемни мүрдэгшэ эрид буруушаагаа һэн».

Буряадай ССР-эй прокуророй гуйлтаар Буряадай ССР-эй Верховно Сүүдэй президиум Жимбуев Л.-Е., Тогочеев Р. Д. болон бусад 8 хүнэй хэрэгээр Шэтын областьдохи УНКВД-гэй «Гурбанай» шиидхэбэриие буруушаажа, гэмтэ ябадал бүридхэхэ зүйлнүүдэй үгы дээрэһээ уголовно хэрэгыень болюулһан байна. Тиин БМАССР-эй Сэлэнгын районой Загустайн сомоной дэбисхэр дээрэ түрэһэн, ажаһуужа байһан эдэ 10 хүнүүдэй бултанайнь нэрэ сагааруулагдаа.

И. ГРИШИН,
Буряадай ССР-эй прокуророй ахамад туһалагша, юстициин ахамад советник.

ТАСС: Түби дэлхэй мүнөөдэр

НИКОСИ

Тегеранай университедтэ болоһон баяр ёнолол дээрэ Иранай президент Хашеми-Рафсанджани үгэ хэлэхдээ, Персидскэ тохойн оршондо дайнай аюул тохёолдоо гэжэ һануулһан, сэрэгүүдээ тэндэһээ гаргахыень, байдалые өөһэдөө гуримшуулха арга боломжо эндэхи гүрэнүүдтэ олгохыень США-е үрэлһан байна.

«Американ сэрэгүүд эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэс табиха, бидэнэй амгалан тайбанаар эндэхи асуудалые шиидхэхэ аргатай байхын тула эндэһээ гаража ошохо ёнотой» гэжэ Иранай Президентын хэлэһые Тегеранай радио тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Персидскэ тохойн оршондохи кризисэй үзэгдэлнүүдые амгалан ёноор гуримшуулха арга замуудые бэдэрхэ тэлаар президент Дж. Буш хүсэлэл ороллолгонуудаа шангадхаха ёнотой гэжэ США-гай конгрессэй хүтэлбэрилэгшэд хэлэбэ. Жэшээнь, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй талаар тулөөлэгшэдэй палатын комитедэй түрүүлэгшэ Л. Эспин үгэ хэлэхдээ, «сэрэгэй хүсэнүүдые хэрэглэхэ тухай шиидхэбэри абахын урда тээ тэндэхи хүшэр хүндэ байдалые дипломатическа аргаар гуримшуулха арга боломжо бии, дипломатическа хүсэлэл ороллолгонуудые элсүүлхэ шухала» гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Январийн 12-то Саддам Хусейнтэй США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Бейкерэй уулзахыень Сагаан байшангай зүбшөөнгүй байһыень ойлгоногүйб гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Тэрэнэй һанамжаар, хүшэр хүндэ байдалһаа амгалан ёноор гарахэ ябадалда энэ уулзалга туһалха һэн.

Конгрессэй нэгэдхэгдэмэл экономическа комитедэй түрүүлэгшэ Л. Гамилтон энэ дамжуулгада баһал хабаадахадаа, Америкын хүн зоной диилэнхи олонхиин Персидскэ тохойн оршондо дайн эхилжэ магадгүй гэжэ һанаагаа зобожо байһыень тэмдэглэбэ. Январийн 15 болотор үлөөшэ үдэрнүүдтэ Сагаан байшан «дипломатическа хүсэлэл ороллолгонуудаа эдэбхижүүлхэ бэзэ» гэжэ найдажа байһанаа тэрэ элирхэйлээ.

ОСЛО

Шэнэ жэлэй урда тээ Норвегиин газетэ, журналнуудай хуудаһануудта гороскопууд, ерээдүйн байдал тухай мэдэлшэдэй урид хэлэһэн үгэнүүд олоор үгтөө һэн. Исландиин мэдэлшэ эхэнэр иимэ хүнүүдэй дундаһаа эгээл хүндэтэйнь юм. Дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэ тухай тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые Норвегиин телеграфна бюро дамжуулһан, нютагай олохон газетэ, журналнууд хэблэһэн байгаа.

Мэдэлшэ эхэнэрэй эди шэдитэ кристалл хараад, абарал буулгахадань, туһалагшань тэрэниень бэшэжэ абадаг юм ха. Юун гэжэ тэрэ хэлэһэн байгаа хаб?

Совет президент эдэ хоёр-гурбан жэлнүүдтэ эсэхэ сусаһые мэдэнгүй ажаллаха гэжэ мэдэлшэ эхэнэр тоолоно. Эдэ жэлнүүдтэ тэрэнэй ажал ябуулга бүри шанга шүүмжэлэдэ орохо. Гэбэшье һүүлэй һүүлдэ Горбачев арад зониие ажана тэниглэн байдалтай болгохо, бэрхэшээлнүүд зайсуулагдаха. Тэрээнһээ хойшо Советскэ Союзай одон хурсаар яларха юм гэжэ хэлэһэн байгаа ха.

Персидскэ тохойн оршондо дайн болохо гү гэһэн асуудалда тэрэ сэхэ харюу үгөөгүй. «Персидскэ тохойн оршондо дайнай аюул буураха,— гэжэ мэдэлшэ эхэнэр батална.— Саддам Хусейн номгорхо, удаадахи 3—4 жэлдэ араб ороннуудһаа дэлхэйдэ аюул тохёолдохогүй» гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Америкэн президентын хуби заяан тухай эгээл тодорхойгоор хэлэгдээ гэжэ НТВ-гэй тайлбарилагша тэмдэглэнэ. «Буш өөрынгөө тушаалда тогтожо шадахагүй, бүрүү шиидхэбэри абажа, американ арад зониие ба бүхы дэлхэйе ехэ аюулда оруулха,— гэжэ мэдэлшэ эхэнэр абарал бүулгаа ха. Кеннедитэнэй үгай дундуур наһанай хүн Бушай тушаалые эзэлхэ болохо. Тэрэ ехэ мэдээжэ болохо, президентын тушаалда арбан жэлэй туршада байха гэжэ тэрэ хэлээ юм ха.

ХУУШАН ХЭЛЭ БЭШЭГЭЙ ХЭШЭЭЛНҮҮД

XLIV

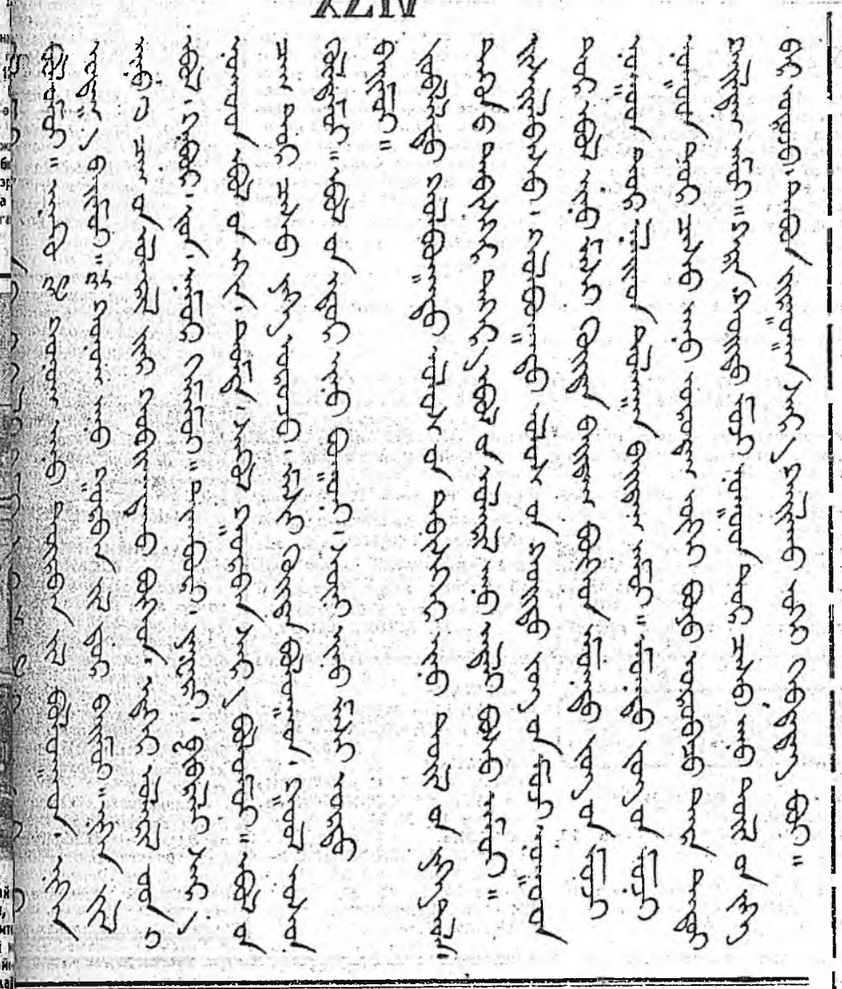

НӨӨ БОЛОТОР НЮУСА ЮМ

ДОНОЙ 90-ээд онуудай хатанай гэр бүлын түв баталан абаба. Ваханашье хаанай гэр барижа байлгада нимэ гэн зоори зорюулагдаа юм гэжэ «Файненшл газетэ тэмдэглэнэ

ҺҮТАГ ҺҮТАГАЙ

СОВЕТ ЭМХИДХЭГДЭЭ

Районой промышленна үйлэдбэринүүдэй директорнүүд Баргажан тосхондо сугларжа, ажахынуудтаа хоорондохи холбоо барисаан тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ суглаан дээрэ районой ажахынуудай директорнүүдэй совет эмхидхэгдээ. Гадна энэ совет акционернэ бүлгэм байгуулха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Мүнөө бэлэдхэлэй худэлмэри ябуулагдана.

ЗАНШАЛТА БОЛОХОНЬ

Революционер-большевик Н. Кабашовой шанда хүртэхын түлөө шатараар мүрысөөн һүбын дунда һургуулида түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ хабаадагшад ёһо заншал болгон, Н. Кабашовой нангин дурасхаалда табигдаһан хүшөөдэ сэсэгүүдые табиһан байна.

Түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ тус һургуулиин ажалай хэшээлэй багша Ж. Р. Тарханаев эрхимлэжэ гараба.

М. АБИДУЕВА.

Баргажанай район.

ГАЗЕТЫН ХУДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАБА

Тамчын дасанай шэрээтэ — Данзан лама «Улаан Сэлэнгэ» газетын редакциин худэлмэрилэгшэдтэй һонирхолтой уулзалга һаяхан үнгэргэбэ.

Данзан лама буддын шажан мүргэлэй үүргэ тухай, тэрэнэй һургаал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Гадна Тамчын-Хамбын дасанай урданай баян түүхые һэргээн хүгжөөхэ тухай һанамжануудаа хубаалдаһан байгаа.

Шэрээтэ лама «Улаан Сэлэнгэ» газетын хуудаһануудта буддын шажантанай ёһо заншалнууд болон бэшэшэ һонирхолтой материалнуудые толилуулжа байха тухайгаа редакциинхидтай хэлсэбэ. Тиихэдэ дасан соо болоһон, болохоёо байһан бухы хэмжээ ябуулганууд газетын хуудаһануудта мэдээсэгдэхэ юм.

С. ДАМДИНОВ.

ЭКОЛОГИЧЕСКА БЮЛЛЕТЕНЬ

Декабрь һара соо Улаан-Удэ хотын агаарта эрид хубилалта болобогүй. Тоохон 2, үглеродой бурма 1,3, азодой двуокись 1,5, фенол 2, 3, формальдегид хэмһээ 2 дахин үлүү байгаа гэжэ тодоруулагдаа. Зарим үдэрнүүдтэ хотын Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гудамжада агаар иланГаяа муухай байгаа гээд мэдээсэ. Тусхайлбал, тоохон 2, 6, азодой двуокись 2, 4, фенол 1, 9, углеродой окись хэмһээ 2,8 дахин нормоһоо үлэһэн байна. Мүн тиихэдэ Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ агаар ехээр бузарлагдаа гэжэ онсолмоор.

Харин серын двуокись, сульфат, азодой окись хэмдээ байгаа.

Гусиноозерскдо углеродой бурма 1, 6, азодой окись 1, 3 дахин хэмһээ үлөө. Тиихэдэ Хяагта хотодо углеродой бурма 3, 2, азодой двуокись 1, 6 дахин ехэ байгаа гэжэ шэнжэлэл хэгдээ.

Республикын уһа голнууд тухай хэлэхэ болсо һаа, фенол бодоһоо эхилэе. Республикын олонхи гол горход соо фенол дайралдаагүй. Зүгөөр Баргажан болон Сэлэнгэ мүрэнүүдэй уһа сэбэрлэдэг тухеэрэлгэнүүдэй доодо талада, фенол хэмһээ 2 дахин үлөө гэжэ тодорхойлогдобо. Тиихэдэ Дээдэдэ-Ангар, Хахии, Тыя голнууд соо нефтепродуктнууд ехээр дайралдаһан байна. Харин Тыя, Дээдэ-Ангар, Түрхэ, Сэлэнгэ, Сүхэ голнууд соо зэдэй ион хэмһээ 2—6 дахин ехэ байгаа гэжэ шэнжэлэгдээ.

В. ТАТАРНИКОВ,
Буряадай гидрометобсерваториин түбэй начальник.

ҮШӨӨ НЭГЭ ШЭНЭ ГАЗЕТЭ

— «Наша жизнь» гэһэн нэрэтэйгээр барлагдажа эхилһэн шэнэ газетые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Һайн һайхан, һонирхолтой асуудалнуудые шиидхэжэ байха зорилго урдаа табиһан хэблэл өөрынгөө хараа шэглэл бэелүүлхэнь дамжаггүй,— гэжэ Буряадай арадай уран зохёолшо Раиса Белоглазова тус газетын хуудаһан дээрэ амаршалгаа толилходоо тэмдэглэнэ.

«Наша жизнь» газетэ манай республикын «Союзпечатиин» киоскнуудта наймаалагдажа байдаг хэблэлнүүдэй дунда онсо һуурияа эзэлбэ.

Шэнээр мүндэлһэн газетэ хадаа Буряадай инвалидуудай, шэхэ хатуу болон харадаггүй-шүүлэй бүлгэмэй правлениин зүгһөө хэблэгдэжэ эхилэнхэй. Газетын хуудаһануудта «Дэлгүүр ба бидэнэр», «Хуби заяан ба дура хүсэл», «Инвалидуудта мэдээсэнэбди» болон бусад гаршагууд доро һонирхолтой, уншамаар тэмдэглэл, корреспонденци, статьянууд толилогдожо байха юм. Мүн газетэдэ ажалай баян дүй дүршэлтэй үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй, уран зохёолшод, эрдэмтэд, спортсменүүд, артистнууд болон бурхан шажантанай ажал ябуулагшадтай болоһон уулзалга, хөөрэлдөөнүүд тухай үргэнөөр толилогдожо байхаар хараалагдана. Жэшээнь, «Һүмэ тээшэ харгы» гэһэн гаршаг доро буддын болон христиан шажантанай захяа, заабари, тангариг, энэрхы сэдьхэлтэнэй хэжэ, эмхидхэжэ байһан ажал хэрэгүүд тухай хөөрөөнүүдые олоной үзэмжэдэ табижа, бэшэжэ байха зорилго урдаа табинабди.

«Эдэниие бидэнэр шадахабди», «Гэрэй ээздтэ дурадханабди» гэһэн ниитэ гаршагууд доро элдэб олон дурадхал, заабаринууд танай анхаралда хэблэгдэхэ юм. Мүн «Берег» гэһэн ниитэ гаршаг доро мэдээжэ уран зохёолшодой, мүн залуушуулай зохёолнууд хэблэгдэжэ, уншагшадаа урмашуулхемнай дамжаггүй. Энэнһээ гадна орон дотор, мүн хилын саана хэблэгдэһэн һонирхолтой материалнуудые газетэдэ хэблэжэ байха болонобди.

«Холбоо барисаанай албатан» гэһэн бүлгэмэй гэшүүд уншагшадайнгаа гэр бүлын, мүн ганса бэе хүнүүдэй хуби заяан, ажабайдалаа һайнаар түхеэрхэ, бэшэгээр бэе бэетээ танилсажа, саашадаа гэр бүлэ болохо хэрэгтэнь туһалха болоно.

Газетын түрүүшын номер абагшадһаа манай редакцида бэшэгүүд ерэжэ эхилбэ. Энэнь ехэл һайн гээшэ.

— «Наша жизнь» газетэ абахадаа, аргагүй баясаа, урмашаабі Минии һанахада, инвалидууд тухай мартаагүй юм байна. Мүнөө өөрын газетэтэй болоходоо, үнэн зүрхэнэй баярые доро дохин хүргэнэбі, — гэһэн бэшэг Бэшүүрэй районһоо Т. Енцова эльгээбэ.

«Наша жизнь» газетэ һайн һайхан ба үнэн зүб хэрэгэй, үзэл сурталай хэмжээ ябуулганууде эмхидхэхэ, үнгэргэхэ, бага зөөритэй, үлбэр хүгшэдые тэдхэхэ, туһалха, үргэн олон уншагшадайнгаа һанамжа, дурадхал хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдохо, эрмэлзэхэ юм.

Манай «Наша жизнь» газетэдэ, «Союзпечатиин» отделениүүдтэ захил хэхэдэ болоно. 1991 оной мартын 1 болотор захил хэхэеэ бү мартая. Газетын индекс 50906. Нэгэ жэлэй сэн 7 түхэриг 20 мүнгэн. 6 һарын сэн 3 түхэриг 60 мүнгэн.

Г. БАШКУЕВ,
«Наша жизнь» газетын хэрүүсалгата секретарь.

ХҮХЮУН ШУУЯАН ЗАМХАНАГҮЙ

Үбэлэйнгээ амаралтые үхибүүд ямар ехээр хүлеэдэг гээшэб! Һүгнинн зүүдэн, үдэрэй һанаан болгодог гэхэдэ алдуутай бэшэ. Зариманиинь энэ амаралтаяа яажа үнгэргэхэб гэжэ эртээнһээ түсэблэдэг юм. Харин хүдөөгэй үхибүүд энэ үедэ город-ерэхэеэ тэгүүлдэг гээшэ. Үхибүүдэй амаралтын үедэ городой, театрнууд, кинотеатрнууд, видеотекэнүүд, музейнүүд тусхай программаар гоё һайхан зүжэгүүдые, фильмүүдые, выставкэнүүдые харуулдаг ха юм. Зүгөөр тэдэнэй эгээл дуратай газар гэхэдэ, городой талмайнууд дээрэ тодхогдоһон ёлконуудай дэргэдэхи елүүрнүүд болоно гээшэ. Газаа хэды шэмэрүүн, хүйтэн байгаашье һаань, тэндэ үхибүүд таһалданагүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: городой ёлкын дэргэдэ; «Бишье баһа һолжороод туршахамни».

А. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Спорт — Спорт — Спорт

КУБОГАЙ ЭЗЭД ТОДОРБО

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Буряадай ССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн профсоюзуудай Спортын байшан соо болобо. Мүрысөөндэ эрэшүүлэй табан, эдиршүүлэй гурбан команда хабаадаһан байгаа.

Элдэб шалтагаанаар манай республикын бэлигтэй бэрхэ бухы барилдаашадай шэнэ жэлэй гарахын урда тээхэнэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадажа шадаагүй байһаниинь халагламаар. Гартаа шэртэнһэтэй, хүлдөө гохо дэгээтэй, гаһар хүсэтэй хүбүүдэй барилдаанай хибэс дээрэ гараа гээшэ һаань, тэмсэл улам шангадахаа гадна, залуу спортсменүүдтэ һургаал абама байха һэн гэжэ һанагдана.

Урда тээнь эрэшүүлэй дүндаһаа нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан Улаан-Удын гарнизоной сэрэгшэд-спортсменүүд түрүүшын үдэр Түүн Сибириин технологическа институдай командатай уулзахадаа, 15:21 тоотойгоор шүүгдэжэ, урагшагүйдэнэн байгаа. Энэнь хүлеэгдээгүй ушар болобо, Тиигэжэ студентнэр сэрэгшэдые шангай һууриһаань түрижэрхёо. Сэрэгшэдэй командаһаа спортын мастернууд Түмэн Жаргалов, Дэлгэр Базаржапов, Андрей Пестерев, Баатар Будаев гэгшэд илажа гараба. Технологическа институдай студент Стас Гармаев эдэбхитэйгээр барилдажа, Виктор Монсоновые шүүгээ. Студентнэрэй дүндаһаа Н. Кожевин, Р. Валеев, А. Авдалян болон бусад диилэнэн байха юм.

РСФСР-эй габьяата тренер Н. С. Ивахиновай хүтэлбэрилдэг «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал команда «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэдые —33:9, ВСТИ-гэй студентнэрые —27:12, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй гэшүүдые 28:10 тоотойгоор шүүжэ, республикын кубогта хүртэбэ.

Түгэсхэлэй мүрысөөндэ «Динамаһаа» Зоригто Ободоев Игорь Цыденовтэй барилдахадаа, 7:5 тоотойгоор диилэжэ, илалтын эхи табиһан байха юм.

Удаадахи шэгнүүртэ Бата Цырендашиев Баяр Цыденов хоёрой уулзалга шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Спортын мастер Б. Цырендашиев түрүүшээр яажашье ядаа. Тулалдаанай дүүрэтэр ороойдоол гушаад секундын үлөөд байхада, табло дээрэ 7:7 гэһэн тоо яларжа байгаа һэн. Эгээл эндэ Цырендашиев нүгөөдынгөө һэримжые алдахуулжа, ташаалдан абахадаа, нүхэрэйнгөө амжалтые батадхаба.

Саашадаа «Динамо» бүлгэмһөө Булат Баясхаланов — Олег Субботиниие, Антон Батуев — Жамса Дашиевые, Юрий Майдарханов — Александр Доржиевые, Андрей Захряпин — Евгений Каменскихые, Игорь Тютрин Сергей Федосеевые шүүгээ. Һүүлшын уулзалга һонирхолтойгоор хүлеэгдээ һэн. Зүгөөр сугларагшадай этигэл харюулагдабагүй. Юуб гэхэдэ, Игорь Тютрин нүгөөдэеэ дээгүүрээ абажа хаяхадаа, бэлэхэнээр илалта туйлаа. Эдэнэрһээ гадна, Максим Молонов, Владимир Ванкеев гэгшэд динамынхидай амжалтада хубитаяа оруулба.

Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй барилдаашад ВСТИ-гэй студентнэрые 27:9 тоотойгоор шүүжэ, хоёрдохи һуурий эзэлбэ. Игорь Цыденов — Николай Кожевиниие, Баяр Цыденов — Дондок Гуржаповые, Валерий Шагжитаров — Александр Плешаковые, Евгений Каменских—Артур Авдаляниие диилэжэ, илалтаяа шэрээгээ.

Эдиршүүлэй дундаһаа профсоюзуудай спортын бүлгэмэй суглуулагдамал команда (ахалагша тренерынь В. Н. Иванов) онсо шалгаржа, Буряадай ССР-эй кубогта хүртэбэ. Энэ командын элир барилдаашад «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэдые — 24:8, «Динамын» спортсменүүдые 24,5:11,5 очкотойгоор шүүгһэн байха юм.

Профсоюзуудай спортын бүлгэмһөө В. Данилов — А. Матвеевые, С. Цыденов — К. Сизыхые, С. Мункуев — Д. Цыреновые, О. Дамдинов — С. Гармаевые, А. Зандынов — Д. Цыбикжаповые, Ж. Элбенов — О. Болоневые дичлэбэ. «Динамаһаа» Ц. Цыренов — И. Сокольниковые, В. Писарев — Б. Бальжинимаевые, С. Гармаев —Р. Хабибовые буляа.

«Динамо» болон «Трудовые резервы» бүлгэмүүдэй эдир барилдаашадай хоорондо һонирхолтой, шанга тэмсэл болоҗо, динамынхид 21:19 тоотойгоор шүүгээд, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Энэ илалтада В. Цыденов, В. Писарев, С. Гармаев, Д. Цыбикжапов, О. Болонев, Б. Гармаев гэгшэд шадаха зэргээрээ хубитаяа оруулһан байгаа. Техническэ училищинуудай һурагшад соохоо А. Жамсаранов, Ч. Чагдуров, В. Цыденжапов, С. Скуратов гэгшэд шалгарба.

— Залуу тренернүүдэй яала һайнаар худэлжэ байһые энэ мүрысөөн харуулба. Энэ талаар «Динамаһаа» В. Ивахинов, В. Бумбошкин, профсоюзуудай спортын бүлгэмһөө В. Абушеев болон бусад иланГаяа һайнаар худэлнэ. Тэдэнэр бэлигтэй бэрхэ эдир хүбүүдые олоной дундаһаа шэлэжэ, зүбөөр һурган һоридог байна. Саашадаа хэдэхэн жэлэй үнгэрхэдэ, тэдэнэй һурагшад манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүдые халажа абахэ аабза гэжэ найданабди. Тиихэдэ тус мүрысөөн бидэнэй, тренернүүдэй худэлмэридэ ушаржа байһан дутуу дунданууде элируулбэ. Эдэ бухы дутагдалнуудые „усадхахын тула эршэмтэйгээр худэлхэ ёһотойбди. Манай ороной эрхим ТҮРҮҮ тренернүүдэй, мэргэжэлтэдэй методико шадамараар хэрэглэхэ шухала гэжэ һананаб. Тиигээл һаа, үрэ дүнгүүдиай эрид дээшэлхэ,— гэжэ улассхоорондын категориин судьяВ. Е. Гармаев хөөрэнэ.

Илагшадта рессспорткомитедэй дипломууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

УГАА ДАХАН...

Эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Биробиджан хотодо болобо. Мүрысөөндэ Ахын районой, Улаан-Удэ хотын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай спортсменүүд хабаадалсаһан юм. Манай командаһаа «Динамо» бүлгэмэй гэшүүн Николай Зандаев эрхим дүн харуулба. Ургажа ябаһан Николай үбгэ эсэгэ болон абынгаа барилдаанай баян дүй дүршэл хэрэглэн, ерээдүйдэ шадамар бэрхэ барилдаашан болохо түгэс эрмэлзэлтэй ха гэжэ тэрэнэй барилдажа байхые харахада ойлгохоор юм. Урдандаа тэрэнэй абань — СССР-эй спортын мастер болоһон Степан Зандаев 70-аад онуудай үеэр худөөгэй спортсменүүдэй дунда эрхим бэрхэ барилдаашанай нэрэ солодо хүртэһэн һааб дээ. Мүн тэрэнэй үбгэн эсэгэ Илья Зандаев, мүнөө Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумдэ багшалжа ябахадаа дурэ буляалдалгын барилдаагаар спортын мастерай кандидат болоһон байна. Эдэ бүгэдэнһөө тобшолол хэхэдэ, саашадаа Николай бэрхэ барилдаашан болохо арга шадабаритай ха гэжэ үшөө дахин тэмдэглэе.

В. СЫДЕЕВ,
манай штатна корр.

ВОЛЕЙБОЛООР МҮРЫСЭБЭ

Энэ ехэ мүрысөөн Закаменск хотын 5-дахи һургуулиин болон соёлой байшангай спортын залнууд соо турбан үдэрэй туршада болобо. Закаменск хотын ДЮСШ-гэй шанда хүртэхын түлөө заншалта болоһон энэ мүрысөөндэ Улаан-Удын худөө ажахын, багшанарай, технологическа институдуудай, Гусиноозёрск, Северобайкальск городуудай, Мүйскын районой Таксимо һууринай, Бэшүүрэй районой болон Монголой Сүхэ Баатарай нэрэмжэтэ нэгэдэмэл сэрэгэй дээдэ училищиин волейболой командануудерээ һэн.

Тон шанга тэмсэлэй һүүлээр эхэнэрнүүдэй дундаһаа Захааминай районой, эрэшүүлэй дундаһаа Сүхэ Баатарай нэрэмжэтэ училищиин командануудшалгаржа, нэгэдэхи һууринуудые эзэлбэ. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада республикын худөөгэй нааданнуудай чемпионой үндэр зэргэдэ хүртэжэ байһан Захааминай эрэшүүлэй команда Р. Гармаев, А. Жалсанов гэхэ мэтын эрхим нааданшадтай байбашье, энэ удаа бирабагүй. Бэлэдхэл муутай байһан хадаа түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадабагүй.

М. МУНКОЖАПОВ.

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ им. Х. НАМСАРАЕВА
ШАМБАЛЫН ОРОН ХААНАБШИ (Где ты, Шамбала?)—в 19.
РУССКИЙ ДРАМТЕАТР
ГОРЯ БОЯТЬСЯ — СЧАСТЬЯ НЕ ВИДАТЬ — в 12, ЗВЕЗДЫ НА УТРЕННЕМ НЕБЕ — в 19.

ТЕАТР ДЛЯ ДЕТЕЙ И ЮНОШЕСТВА
МАЛЬЧИК-С-ПАЛЬЧИК — в 12, 16.
«РОДИНА»
НЕ ХНЫЧЬ БЕЛОЧКА — в 10, 16, АНГЕЛОЧЕК — в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«АРШАН»
ДВЕНАДЦАТЬ МЕСЯЦЕВ—в 17, МАРИЯ МАГДАЛИНА — в 18-30, 20-30.
«БАЙКАЛ»
ПОТЕРПЕВШИЕ С «ЛИГУРИИ» — в 16-30, СЕТИ ЛЮБВИ (2 серии) — в 18, 20-30.
«ВОСТОК»
СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ — в 12-30, КОНЕЧНАЯ ОСТАНОВКА — в 14, 16, 18, 20.
ДК «ТЕКСТИЛЬЩИК»
ШАНТАЖИСТ — в 17, 19.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин, Буряадай ССР-эй Верховно Советэй гурбадахи сессиин үргэлжэлэл тухай тоссоон номерто үгтэбэ.

«Правда Бурятии» газетын редакци, «Союзпечать» республиканска предприяти «Правда Бурятии» газетэ тараагшадай дунда конкурс сонохоо һэн. Тэрэнэй дүнгүүд тухай мэдээсэл — номерой нэгэдэхи хуудаһанда.

Буряадай ССР-эй эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор профессор У.-Ж. Дондуков газетын гурбадахи хуудаһанда толилогдоһон статья соогоо түүхые байһань соонь, зүбөөр хаража үзэхэ хэрэгтэй гэжэ бэшэнэ. Мүнөө үедэ сагай юрьеэн соо түүхын политическэ, экономическа болон соёлой туйлалтануудмартагдана.

Сэнэхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «Үглөөгүүрэ». 10.00 — МВД мэдээсэнэ. 10.15 — «Спрут-4» 6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи серия. 11.55 — Мультфильм. 12.00 — Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.00 — Шэнэ һониной албан. 13.15 — Чукоткын эскимосуудай гүрэнэй «Эргырон» ансамблиин концерт. 16.15 — «Больница на окраине города» — 20 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи серия. «Юбилей» (ЧСФР). 17.05 —«Икери—минии дуун». 17.40 — Мультфильм. 17.50— «Преодоленко» — баримтата фильм. 18.40 — Хүүгэдэй хүгжэмтэ клуб. 19.20 — Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн 20.05 — МВД мэдээсэнэ. 20.20 — «Спрут-4» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи серия. 22.00 — Время. 22.45 —«ВИД» дурадхана. 23.30 — Шэнэ һониной албан. «Джидда—Багдад —Москва» гэһэн теле-хүүргэ.

01.00 — «Доченька» — уран һайханай фильм. 1-дэхи серия. 02.15 — «Наадыш, гармонь».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Географи. 8-дахи класс. 10.05, 11.05 — Француз хэлэн. 11.35, 12.35— Географи. 7-дохи класс. 12.05 — Эжы, аба бидэ гурбан. 13.05 — «Без году неделя» —уран һайханай фильм. 14.15 — Ритмическэ гимнастика. 14.45 — Эхэнэрнүүд - космонавтнуудай дублернүүд тухай. 15.05 — С. Рахманиновай нэрэмжэтэ Бүхсоюзна II конкурсын лауреадуудай концерт. Буряадай телевидени. 17.30 — Экономическа «Пульс» видеоканал. 19.00 — Байгал. 19.20—«Пульс» видеоканалай үргэлжэлэл. 20.00, — Байгал (Буряадаар). 20.15— «Пульс» видеоканалай үргэлжэлэл. 20.55 — Сонсохолнууд. Москва. 21.00 «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Доодо Ураалай соёлой үдэрнүүд. 21.45 — «Дүү хадуунда аба» 22.00 — Время. 22.45 — «Не сошлись характерами» — уран һайханай фильм.

СТАЛИН ДУБЛЕР БАЙГА

Совет диктатор Н... лин өөрынгөө арадна... ристнуудһаа эхэлэ... айдаг байгаа. Тэрэ... удаа дараалан х... дунда гараагүй юм. ... орондо тэрээндэл... хүн арад зонтой ... дэг» байһан гэжэ ... молодежь» газетэ б...

1934 оной эсэстэ... рогой гэшүүн Сергей... алуулһан хойно ажа... хиха албанда на... адли хүнниие олоо... Сталин захирһан юм...

Украинаһаа бухай... Евсей Лубицкий ш... Москваһаа холо б... дачануудай нэгэндэ... метологууд, өөдөлшө... риклахернууд тэрэ... «бөлдэжэ» эхилээ.

Дублёрой «бөлэн... до, тэрэниие бөлдэ... тадаа үгы хэгдэ... бицкиин гэр бүлэ... гэһэн захиралта С... һэн юм.

Евсей Лубицкий... дин шахтернуудай... тай уулзахадаа, тү... Сталинай роль... байна. Тэдэнэр эн... амиды Сталиниие... хараагүй байгаа.

Кремлиин албатан... СССР-эй МИД-эй... лагшадые нэхэлхэ... хүндэ һэн. Зүгөөр... Сталинай хоёрдохи... өөрынгөө үүрэгые... дүүргэлгэн юм.

1952 ондо Лубиц... дэжэ, Сибириин ла... нэгэндэ эльгээгдэ... нүүгшэһэн хойно... наһа барахынгаа ур... бигдаһан юм гэхэ...

(«Рабочая ...»)

* * *

Новочеркасск хот... ной эгээн ехэ гэдэ... алдартын һүмэ — ... соборые һэргээн ... эхилэнхэй.

Тэрэнэй гансал ... марые будаха хэрэ... лограмм алтан гар... ха байна.

Литвагай Шакя... до ажаһуудаг хүн... жэлэй урдахи нэгэ... гэриндэ гурбан нара... һэ харабад. Гайхам... дэл дүрбэн час соо... лөө. Тэрэниие хар... нюсэй планетарций... рилэгшэ Саулюс К... энэ үзэгдэлые эрдэ... яһала зүбөөр тайл...

Зүгөөр тэрэ н... яашье ойлгожо ... гэхэдэ, тэрээнһээ ... ирид нэгэ эхэнэр ... доо, наран хоёрло... даха, дундань хэрэ... гэжэ уридшалан ... юм.

(«Московские ...»)

«МАВРИКИ» НЮ... БУСАА...

Почтово эгээл ... хомор зүйл болохо... бүтээн гаргагдаһан ... хир Маврики» ор... бусажа, немец феде... тын коллекциндэ ... хонь. «Маврикиин» ... долоон тон хоморой... дай бисаһанда зо... баяр ёолол почтын... леграфай. Боиндохи... ставдэ болобо.

«Маврикиин» нэ... дээрэ ерэһэн ушор... дэ дэлхэй дээрэ б... һан политическэ ... нуудтай, нэн түрүү... нэгэдэлгэтэй сэхэ... юм.

Эмхидхэн байгуулагшад: Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Буряадай республиканска ком...

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Манай адрес;
670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный— 2-54-54, редакторай орлогшонорой —2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин —2-50-52, секретариадай —2-66-76, таһагууд: партийна ажабайдалай ба пропагандын —2-60-91, 2-56-23, промышленностиин ба барилгын —2-61-35, агропромышленна —2-64-36, 2-63-86, совет байгуулалтын—2-69-58, соёлой болон һургуулинуудай—2-60-21, 2-57-63, мэдээсэлэй —2-34-05, оршуулгын —2-54-93, бэшэгүүдэй —2-67-81, корректорнуудэй —2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда —31-61, Хэрэндэ —91-9-79, Агинскда—3-40-69.
КПСС-эй рескомой хэблэлэй телефонууд: директор —2-37- 32, бухгалтери —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гараха.
Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй.
Газетын индекс 50901.
Тираж 6600.

Буряадай ССР-эй Госкомиздадай республиканска типографида газетэ барлагдан хэблэгдэбэ.
Директорэйнь телефон 2-40-45.